

Bilgi Yönetimi Dergisi

Cilt: 9 Sayı: 1 Yıl: 2026

<https://dergipark.org.tr/pub/by>

*Hakemli Makaleler/
Peer-Reviewed Articles*

*Araştırma Makalesi/
Research Article*

Makale Bilgisi

Gönderildiği tarih: 22.02.2025

Kabul tarihi: 26.04.2026

Yayınlanma tarihi: 30.06.2026

Article Info

Date submitted: 22.02.2025

Date accepted: 26.04.2026

Date published: 30.06.2026

Anahtar Sözcükler

*Çocuk Kütüphaneleri,
Akademik Farkındalık,
Çocukla İlgili Disiplinler*

Keywords

*Children's libraries,
Academic Awareness, Child-
Related Disciplines*

DOI numarası

<https://doi.org/10.33721/by.1644873>

Akademisyenlerin Çocuk Kütüphanelerine İlişkin Bilgi, Farkındalık ve Yaklaşımları Üzerine Bir Durum Analizi

*A Case Analysis of Academics' Knowledge, Awareness, and
Approaches Regarding Children's Libraries*

Nihan TEMİZ

Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi, Türkiye, Bartın, ntemiz@bartin.edu.tr

Bülent YILMAZ

Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Türkiye, Ankara, byilmaz@hacettepe.edu.tr

Öz

Amaç: Bu araştırmanın amacı, farklı akademik disiplinlerde görev yapan akademisyenler arasında, çocuk kütüphaneleri konusuna yönelik akademik üretimde bulunmuş bireyleri belirlemek ve bu kişilerin çocuk kütüphanelerine ilişkin bilgi, farkındalık ve yaklaşımlarını derinlemesine incelemektir. Çalışmada, çocuk kütüphanelerine yönelik mevcut akademik ilginin niteliğinin ve kapsamının ortaya konulması; bu alandaki disiplinler arası etkileşim düzeyinin değerlendirilmesi ve bilgi üretiminde öne çıkan kuramsal, pedagojik ve uygulamaya dönük çerçevelerin analiz edilmesi hedeflenmiştir.

Yöntem: Araştırma, nitel araştırma yaklaşımlarından olgubilim (fenomenoloji) deseni çerçevesinde yürütülmüş; veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın katılımcı grubu, TR Dizin, DergiPark, YÖK Tez Merkezi ve ULAKBİM gibi açık erişimli akademik veri tabanlarında gerçekleştirilen sistematik tarama sonucunda belirlenmiş; “çocuk kütüphaneleri”, “çocuk ve kütüphane”, “çocuklara yönelik bilgi hizmetleri”, “erken çocukluk dönemi ve kütüphaneler” ve benzeri anahtar kelimeler kullanılarak bu alanda en az bir akademik çalışması bulunan akademisyenler tespit edilmiştir. Görüşülecek katılımcılar kota örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş ve tematik başlıklar altında değerlendirilmiştir.

Bulgular: Akademisyenler çocuk kütüphanelerini erken çocukluk gelişiminde çok boyutlu ve hak temelli bir yaşam merkezi olarak gördüklerine, disiplinlerarası ortak dilin ve uygulamaya dönük iş birliğinin güçlendirilmesi gerektiğine dair görüşler sunmuştur.

Sonuç: Çocuk kütüphanelerine farklı disiplinlerden yaklaşılması; eğitim, mekân, toplumsal, kültürel boyutlarıyla birlikte ele alınması ve ilgili alan yakınsamalarından öncelikli olarak uygulamaya ve politika önerileri oluşturmaya yönelik yararlanılması önemlidir.

Abstract

Objective: The aim of this research is to identify academics from different academic disciplines who have produced academic work on the subject of children's libraries and to deeply examine their knowledge, awareness, and approaches to children's libraries. The study aims to reveal the quality and scope of current academic interest in children's libraries; to evaluate the level of interdisciplinary interaction in this field; and to analyze the prominent theoretical, pedagogical, and practical frameworks in knowledge production.

Method: The research was conducted within the framework of a phenomenological design, a qualitative research approach; data were collected through semi-structured interviews. The participant group was determined through a systematic search of open-access academic databases such as TR

Dizin, DergiPark, YÖK Tez Merkezi, and ULAKBİM; academics with at least one academic work in this field were identified using keywords such as "children's libraries," "children and libraries," "information services for children," "early childhood and libraries," and similar terms. Participants were selected using a quota sampling method. The data obtained were analyzed using content analysis methodology and evaluated under thematic headings.

Findings: Academics presented the view that children's libraries are multidimensional and rights-based life centers in early childhood development, and that interdisciplinary common language and practice-oriented cooperation should be strengthened.

Conclusion: It is important to approach children's libraries from different disciplines; to consider them together with their educational, spatial, social, and cultural dimensions; and to utilize the convergences of relevant fields primarily for the purpose of creating practice and policy recommendations.

1. Giriş

İnsanoğlunun tüm yaşamı göz önünde bulundurulduğunda, bazı yaşam dilimlerinin psikolojik ve fizyolojik gelişmeler açısından diğer dönemlere kıyasla daha kritik olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda erken çocukluk dönemi; kişiliğin oluşumu ve şekillenmesi ile temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanılması ve geliştirilmesinde ileriki yıllara olan belirleyici etkisi nedeniyle yaşamın en kritik dönemlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Arı, 2003). Fiziksel, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişmelerin en hızlı biçimde yaşandığı bu dönemde, çocukların yeterli ve nitelikli uyarıcılarla karşılaşmaları, uygun biçimde düzenlenmiş ortamlarda ve iyi yapılandırılmış programlarla sunulan eğitimlerden yararlanmaları, geleceğe yönelik bireysel, toplumsal, ekonomik ve siyasal kazanımlar açısından önemli katkılar sağlamaktadır (Kartal, 2007).

Gelişim psikolojisi ve çocukluk alanında yapılan çalışmalarda çocukluk dönemi genel olarak 0–18 yaş aralığı olarak ele alınmaktadır (Santrock, 2015). Bu yaklaşım, Birleşmiş Milletler (BM) tarafından 1990 yılında kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde de karşılığını bulmakta; ilgili yasalar daha erken bir reşitlik yaşı tanınmadığı sürece, 18 yaşın altındaki her bireyin çocuk olarak kabul edildiğini belirtmektedir (United Nations, 1990). Bu tanım, 1953 yılında BM'in daimi bir parçası haline gelen UNICEF tarafından da ifade edilmekte ve her çocuğun haklarının korunması gerektiği yönündeki kararlılığı kapsamaktadır (UNICEF, 2026).

Erken çocukluk dönemi (0–8 yaş), okul öncesi dönem (3–6 yaş), orta çocukluk dönemi (8–12 yaş) ve ergenlik dönemi (12–18 yaş) olarak sınıflandırılan çocukluk döneminin (Santrock, 2015), gelişimsel, toplumsal ve hukuki boyutlarıyla ele alınması; bu dönemdeki çocuklara sunulan tüm hizmetlerde hak temelli olma, kapsayıcılık ve çocuğa görelilik ilkelerinin gözetildiği bir anlayışın yapılandırılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu gereklilik Birleşmiş Milletler ve UNICEF tarafından da vurgulanmakta olup, yalnızca eğitim kurumlarını değil, çocukların bilgiye erişimini, kültürel yaşama ve toplumsal katılıma dâhil olmalarını destekleyen kütüphaneleri de kapsamaktadır (United Nations, 1990; UNICEF, 2026).

Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu (IFLA), çocuk kütüphanelerini çocukların farklı yaş dönemleri, gelişimsel özellikleri, ilgi alanları ve bilgi gereksinimleri doğrultusunda yapılandırılan kamusal alanlar olarak tanımlamaktadır (Yılmaz ve Ekici, 2011). Bu bakımdan çocuk kütüphanelerinin kavramsal çerçevesi ele alınırken, çocuk hakları ile olan ilişkilerinin amaçları ve işlevleri bağlamında değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Çocuk kütüphanelerinin tanımı üzerinden hareket edildiğinde, bu kütüphanelerin yalnızca kitap sunan ya da çocukları eğlendiren mekânlar olmadığı; çocukların öğrenme süreçlerini ve yaşam becerilerini destekleyen, bilgiyi keşfederek öğrendikleri, sorguladıkları, içselleştirdikleri ve bu süreçleri sosyal etkileşim yoluyla deneyimledikleri merkezler olduğu görülmektedir (Akkaya ve Odabaş, 2019; Temiz ve Yılmaz, 2023; Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü-KYGM, 2026). Hak temelli bir yaklaşımla değerlendirildiğinde ise çocuk kütüphaneleri, çocukların bilgiye erişim hakkının somutlaştığı, eşitlikçi ve kapsayıcı öğrenme ortamları sunan yapılar olarak öne çıkmaktadır (IFLA, 2018).

Bu çerçevede çocuk kütüphaneleri, söz konusu kazanımların bilgiye erişim açısından fırsat eşitliği, haklar ve özgürlükler temelinde karşılanabilmesi için en uygun öğrenme ortamlarından ve yaşam merkezlerinden biri olarak değerlendirilmektedir (Rankin ve diğerleri, 2020; Yılmaz ve Ekici, 2011).

Çocuklara ve onlara bakım veren tüm paydaşlara ücretsiz, eşit ve etik biçimde hizmet sunma konusunda diğer kütüphane türlerinden farklı işlevlere sahip olan çocuk kütüphanelerinin bu farklılığı, özel bir kullanıcı grubu olan çocuklara hizmet sunmalarından kaynaklanmaktadır. Bu hizmet anlayışı; “çocuğa görelilik”, “fırsat eşitliği”, “gelişim dönem özelliklerini bilme ve destekleme”, “erken müdahale” ve “yaşam becerileri” gibi temel kavramları kapsamaktadır. Bu kapsamın sağlanabilmesi ise çocuk kütüphanelerinin yakınsayan farklı bilimsel alanlarla ve bu alanlara mensup bilim insanlarıyla iş birliği içinde hareket etmesini gerekli kılmaktadır.

Çocuk kütüphaneleri ile erken çocukluk dönemini birlikte ele alan, farklı disiplinlerden pek çok çalışmanın yapıldığı bilinmektedir (Altunbay ve Üstten, 2020; Arat ve Parlak, 2020; Beşir, 2020; Dere Çiftçi, 2021; Delice Güller ve Bilbay, 2016; Gönen ve diğerleri, 2015; Kartal ve diğerleri, 2019; Katrancı ve Yetgin, 2019; Sarı, 2019; Tek, 2019; Tek ve Okutan, 2018; Türkben, 2019; Yalman, 2020; Yavuz Öden, 2021; Yılmaz ve diğerleri, 2021). Bu çalışmalarda çocuk kütüphanelerinin, bebeklik döneminden başlayarak her yaş grubundaki çocuğa uygun bilgi kaynakları, eğlence ve eğitim olanakları sunması; çocukların okuma alışkanlığı kazanması, bilgiye erişim becerileri geliştirmesi ve sosyal bağlar kurmasına destek olması gibi çeşitli yönlerinin işlendiği görülmektedir.

Çocuk kütüphanelerinin çocuğun bilişsel becerilerinin, kelime dağarcığının ve hayal gücünün gelişmesine olan katkılarına yer veren çalışmalar (Akkaya ve Odabaş, 2019, s.90; Temiz, 2023, s.15), bilgiye erişim becerileri, bilgi okuryazarlığı, öğrenme yetkinlikleri, gelişimsel ve sosyal beceriler (Güneş, 2021, s.140; Kakırman Yıldız, 2023, s. 80; Polat, 2018, s. 160; Polat, 2019, s. 138; Yılmaz, 2019, s.175), okuma alışkanlığı ve okuma kültürü kazanmasına (Akyüz, 2022, s.164; Altunbay ve Uslu Üstten, 2020, s.928; Aydoğdu, 2020, s.219; Cevher, 2015, s.125; Kakırman Yıldız, 2015, s.91; Savira ve Abdullah, 2024, s.138; Türkben, 2019, s.383) erken okuryazarlık becerilerinin gelişimine yaptığı katkıları ele alan araştırmalar (Jensen ve diğerleri, 2012, s.50; MacLean, 2008, s.13; Yalman, 2020, s.67), yaşam becerilerini, özgüven ve bağımsızlık duygularını nasıl geliştirdiğine dikkat çeken (IFLA, 2004, s.7; IFLA, 2018, s.5; Temiz ve Yılmaz, 2024, s. 23) ve daha pek çok konu ile olan bağlantısını vurgulayan araştırmalar ve araştırmacılar bulunmaktadır.

Çocuk kütüphaneleri konusunda yapılan çok sayıda çalışmanın sosyal hizmet, çocuk gelişimi, mimarlık, psikoloji, eğitim bilimleri, mühendislik gibi farklı disiplinlerden gelen uzmanların ortak çabalarıyla zenginleştirildiği görülmektedir (Arat ve Parlak, 2020; Bon ve diğerleri, 2012; Damanik ve diğerleri, 2024; Fischer ve diğerleri, 2019; Delice Güller ve Bilbay, 2016; Hakkoymaz ve Aslışen, 2022; Işıkoğlu Erdoğan, 2016; Jeong ve Lee, 2015; Katrancı ve Yetgin, 2019; Peters, 2017; Polat, 2021; Raghothaman, 2017; Sapmaz ve diğerleri, 2022; Yılmaz, 2008). Detaylı incelendiğinde özellikle çocuk kütüphanelerinin işlevi, kullanıcı etkileşimi, erişilebilirlik ve eğitimsel rolü gibi konuların, mimarlık, kamu yönetimi, hukuk, sanat tarihi, psikoloji, çocuk gelişimi, okul öncesi eğitim ve özel eğitim gibi alanların araştırma konularıyla paralellik gösterdiği izlenmektedir. Çocuk kütüphanelerinin mekân tasarımı ve mimarlık perspektifinden ele alınması, bu alanların kullanıcı dostu ve pedagojik bir ortam yaratmaya yönelik nasıl şekillendirilebileceğini tartışırken; psikoloji ve çocuk gelişimi alanlarındaki araştırmalar, bu ortamların çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimindeki rolünü derinlemesine incelemektedir. Kamu yönetimi ve hukuk perspektifinden çocuk kütüphanelerinin erişilebilirlik ve eşitlik gibi sosyal sorumluluk alanlarında ne gibi düzenlemeler yapılması gerektiği tartışılmaktadır. Sanat tarihi ve okul öncesi eğitim alanlarındaki çalışmalar, çocukların erken yaşlarda kültürel mirasa olan ilgisini ve eğitimdeki etkinliğini artırmayı amaçlayan projeleri ele alabilmektedir. Bu şekilde, çok disiplinli bir yaklaşımla çocuk kütüphanelerinin toplumsal işlevi ve eğitimsel katkıları daha geniş bir perspektiften değerlendirilebilmektedir (Fardi ve diğerleri, 2019, s.60; Al Hamed, 2022, s.78; Bonet Peitx, 2017, s.8; Mann ve diğerleri, 2021, s.608; Pew Research Center, 2013; Lopez, 1976, s.321; Thomson, 2004, s.38; Kaeding, 2014, s.321).

Anılan disiplinler çocuk gelişimi, okul öncesi öğretmenliği, sosyoloji, sosyal hizmet, psikoloji, özel eğitim vb. olarak farklılaşmakta, katkı veren her disiplin konuyu kendi bakış açısından ele alıp değerlendirerek alana vizyon ve çeşitlilik katmaktadır. Ancak bu çeşitliliğin sağlıklı biçimde sağlanabilmesi, ana alan olan ‘çocuk kütüphaneleri’nin odağında kalabilmesi için de bu temele dair bilgi, tanımlama ve roller konusunda net olunması gerekmektedir. “Çocuk kütüphaneleri” ve “çocukluk dönemi”ni birlikte ele alan ve konuya kendi bakış açısını sunup değerli katkılar vermeye çalışan bilim

insanlarının bu iki başlık hakkında bilgi ve tanımlamalara hâkim olmaları ve alana ilişkin rollerini doğru belirleyebilmeleri gerekmektedir.

Çocuk kütüphaneleri çocukların yaşamlarına erken yaşlardan itibaren girmesi gereken yaşam merkezleridir. Bu özellikleri ile çocuklara ilk yıllarından itibaren hem yaşam becerilerini hem de yaşam becerileri üzerine temellenen bilgi okuryazarlığı becerilerini kazandırma noktasında büyük önem taşımaktadırlar (Temiz, 2023). Dolayısıyla erken çocukluk dönemi ve bilgi okuryazarlığı ile ilgilenen tüm alanların odak noktasında yer almaktadırlar. Konu ile ilgilenen bilim insanlarının var olan alan yakınsamalarından yola çıkan çok sayıda disiplinler arası çalışma yapmaya devam ettikleri bilinmektedir. Bilgi kavramının boyutunun, niteliğinin ve anlamının geçmişe nazaran çokça değiştiği/dönüştüğü günümüzde bu bilginin etkili bir şekilde yönetiminin de disiplinler arası bir güç birliği gerektirdiği açıktır.

Çocuk kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilerin ve personelin, çocukluk dönemine dair gelişimsel özelliklere hâkim olmaları, uygun yazılı materyalleri önerebilmek ve kullanabilmek için çocuk edebiyatı alanını takip etmeleri ve kavramış olmaları; bilgi okuryazarlığı kazandırma ve uygun kütüphane hizmetlerini tasarlayıp verebilmeleri için Bilgi ve Belge Yönetimi (BBY) alanına; teknolojik dönüşümü yansıtabilmeleri için bilişim dünyasına ve bilgi iletişim teknolojilerine; kültürel mirasa dair altyapı oluşturabilmeleri için tarih bilgisine ve daha pek çok alana hâkim olmaları beklenmektedir (Akkaya ve Odabaş, 2019). Aynı durum alana ilişkin akademik çalışmalar yapan akademisyenler için de geçerlidir. Dünyada bilgi biliminin sıklıkla lisansüstü düzeyde eğitim vermesinin temel nedeninin de bu olduğu bilinmektedir. Örneğin, BBY temel eğitimi olan bir kişi çocuk gelişimi alanında lisansüstü eğitimi aldığında (ya da tam tersi bir durum gerçekleştiğinde), çocukların istek ve beklentilerini çok iyi anlayıp bunu çocuk kütüphanelerine yansıtabilecek bir uzman hâline gelebilmekte, bu tür örneklerle ülkemizde de rastlamak çokça mümkün olmaktadır (Taşkın, 2022).

Yukarıda aktarılan literatür incelendiğinde, çocuk kütüphanelerinin erken çocukluk dönemine olan katkılarına ilişkin yapılan önceki çalışmalarda, genellikle kütüphanelerin çocukların gelişimsel becerileri üzerindeki etkilerinin vurgulandığı görülmektedir. Ancak bu çalışmaların çoğu, farklı alanlarda çalışan akademisyenlerin çocuk kütüphanelerinin erken çocukluk dönemine olan katkılarını ne şekilde tanımladıklarına, bu katkılara dair bilgi düzeylerinin ne olduğuna ve bu katkılarla ilgili olarak hangi roller üstlendiklerine dair derinlemesine bir değerlendirme sunmamaktadır. Ayrıca, çocuk kütüphanelerinin gelişimsel etkilerine dair daha fazla akademik görüş sunulmuş olsa da, farklı disiplinlerden akademisyenlerin bu konuda hangi farklı bakış açılarına sahip oldukları, konuyu nasıl ele aldıkları yeterince araştırılmamıştır. Farklı alanlardan gelen bilim insanlarının çocuk kütüphaneleri ve erken çocukluk dönemine dair bilgi, tanımlama ve rollerini nasıl değerlendirdiklerini aktaran çalışmalara dair boşluk, bu çalışmanın başlangıç noktasını oluşturmuş ve bu eksiklikleri gidermeye yönelik özgün bir katkı sağlamayı amaçlamıştır. Bu doğrultuda çalışmada, konuya yakınsayan alanlarda çalışan akademisyenlerin buna dair bilgi düzeylerini, tanımlamalarını ve paydaş rollerine dair fikirlerini değerlendirmek hedeflenmiştir.

2. Araştırmanın Amacı ve Soruları

Çocuk odaklı alanlarda akademik üretim gerçekleştiren veya farklı disiplinlerde çocukla kesişen araştırma temaları geliştiren akademisyenlerin çocuk kütüphanelerine yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerini incelemek önemli bir ihtiyaçtır. Bu araştırma, bu alanda akademik üretimi bulunan araştırmacıların çocuk kütüphanelerini hangi kuramsal, pedagojik ve uygulamalı açılardan ele aldığını anlamayı hedeflemektedir. Böylece alanın mevcut durumun saptanması ve disiplinler arası iş birliği olanaklarının tartışılabilmesi hedeflenmiştir. Araştırmanın özgün değeri, çocuk kütüphanelerine yönelik farkındalık düzeyini yüksek öğretim boyutunda ele alan az sayıda çalışmadan biri olmasıdır. Araştırma sonucunda geliştirilecek önerilerin, çocuk kütüphanelerine yönelik akademik çalışmalara, politika ve uygulamalara katkı sağlaması beklenmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın temel amaçları;

- Çocukla ilgili akademik alanlarda çalışan ve çocuk kütüphaneleri hakkında akademik üretimi olan akademisyenleri belirlemek,
- Bu kişilerin çocuk kütüphanelerine ilişkin bilgi ve farkındalık düzeylerini nitel yöntemle incelemek,

- Konuyu hangi teorik ya da uygulamalı çerçevelerde ele aldıklarını analiz etmek,
- Bu alandaki akademik eğilimleri ve eksiklikleri görünür kılmak olarak ifade edilebilmektedir.

Çalışmanın alt amaçları ise;

- Çocuk kütüphaneleri hakkında akademik üretimi bulunan akademisyenlerin akademik ve kurumsal özelliklerini belirlemek,
- Akademisyenlerin çocuk kütüphanelerine dair temel bilgi düzeylerini ve bu bilginin kaynaklarını incelemek,
- Katılımcıların çocuk kütüphanelerine ilişkin farkındalıklarını; bu alanı nasıl tanımladıklarını, önemini nasıl kavramsallaştırdıklarını ve hangi yönlerini öne çıkardıklarını ortaya koymak,
- Akademisyenlerin çocuk kütüphanelerini ele aldıkları teorik, pedagojik veya disiplinler arası çerçeveleri belirlemek,
- Katılımcıların çocuk kütüphanelerine yönelik akademik üretimlerinde hangi tematik alanlara (örneğin hak temelli yaklaşım, erken okuryazarlık, erişilebilirlik, kamusal alan olarak kütüphane vb.) odaklandıklarını analiz etmek,
- Çocuk kütüphaneleriyle ilgili mevcut akademik eğilimleri, öne çıkan temaları ve eksiklikleri katılımcı görüşleri doğrultusunda ortaya koymak,
- Akademisyenlerin bu alana yönelik geliştirdikleri önerileri ve gelecekte yapılması gereken çalışmalara dair görüşlerini belirlemek olarak özetlenebilmektedir.

Bu amaçlar doğrultusunda çalışmanın araştırma problemi, hipotezi ve araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

Çocuk kütüphanelerinin, eğitim, kültür ve çocuk çalışmaları ve bunun gibi pek çok açıdan önemli bir kesişim alanı olmasına rağmen, bu alanda çalışan akademisyenlerin konuya yönelik farkındalık düzeylerinin yeterince incelenmemiş olması çalışmanın temel problemini ortaya koymaktadır. Çalışmanın hipotezi ise “Çocuk kütüphaneleri konusunda çalışan akademisyenlerin konuya dair farkındalık ve bilinç düzeyleri yüksektir.” biçiminde oluşturulmuştur. Bu çerçevede geliştirilen araştırma soruları aşağıda verilmiştir:

1. Akademisyenlerin akademik özellikleri nelerdir?
2. Akademisyenlerin çocuk kütüphanelerine ilişkin bilgi düzeyleri nasıldır ve bu bilgiye hangi kaynaklardan ulaşmaktadırlar?
3. Akademisyenler çocuk kütüphanelerini nasıl tanımlamakta ve bu alanın önemini hangi yönleriyle kavramsallaştırmaktadır?
4. Akademisyenlerin çocuk kütüphaneleriyle ilgili kendilerinde tanımladıkları akademik eğilimler, güçlü yönler ve mevcut eksiklikler nelerdir?
5. Akademisyenler çocuk kütüphanelerini hangi kuramsal, pedagojik veya uygulamalı çerçevelerle ele almaktadır?
6. Akademisyenler çalışmalarında çocuk kütüphaneleriyle ilgili hangi tematik alanlara odaklanmaktadır?
7. Akademisyenler, çocuk kütüphaneleri alanında gelecekte yapılması gereken çalışmalar ve akademik iş birlikleri konusunda ne tür öneriler sunmaktadır?

3. Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma çerçevesinde yürütülerek olgu bilim (fenomenolojik) deseni ile yapılandırılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Fenomenolojik çalışma, katılımcıların yaşadıkları deneyimlerin özüne ulaşmayı amaçlayan bir yaklaşım olup, bireylerin öznel yaşantılarını doğrudan ele alarak analiz etmekte, böylece deneyimin temel anlamına odaklanmaktadır (Aydın-Günbatır, 2019; Kral, 2021). Bu çalışmada ele alınan temel olgu, çocuk kütüphaneleridir.

Araştırmanın odaklandığı problem, ölçülebilir değişkenler ya da sayısal göstergeler üzerinden yola çıkmamakta; akademisyenlerin çocuk kütüphaneleri olgusuna ilişkin görüşleri, farkındalık düzeyleri ve buna yükledikleri anlamlar üzerinden ele alınmaktadır. Bu yönüyle çalışmada, olgunun nasıl deneyimlendiği ve anlamlandırıldığı ortaya konulmak istenmiş; bu durum, doğası gereği araştırmanın

nitel araştırma yaklaşımı ile yürütülmesini gerekli kılmıştır. Nitel araştırma, bireylerin yaşantılarını, deneyimlerini, düşüncelerini ve bu deneyimlere yükledikleri anlamları derinlemesine incelemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Nitel araştırmalarda yorumlayıcı bir bakış açısıyla hareket edilmekte; gözlem, görüşme ve doküman incelemesi gibi yöntemlerle detaylı veriler elde edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Araştırmanın amacı, çocuk ile ilgili alanlarda çalışan akademisyenlerin çocuk kütüphanelerine ilişkin farkındalık, bilinç ve algılarını içeren görüşlerini; olguyu nasıl deneyimledikleri ve anlamlandırdıkları üzerinden incelemektir. Bu doğrultuda, katılımcıların yaşantılarının ve öznel değerlendirmelerinin öğrenilmesini sağlamak amacıyla yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır.

Nitel araştırma kapsamında gerçekleştirilen, fenomenolojik desen ile yürütülen ve yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme tekniğinin kullanıldığı çalışmada, çocuk kütüphaneleri olgusunun farklı akademisyenler tarafından nasıl algılandığı, birbiriyle örtüşen ve ayrışan yönleriyle ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu nedenle çalışmada nicel bir genelleme yapmak hedeflenmemiş; bunun yerine katılımcı deneyimlerine dayalı derinlemesine bir inceleme yapılmak istenmiştir.

3.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, çocuk kütüphaneleri, çocuklara yönelik kütüphane hizmetleri ya da bu alanlarla ilişkili konularda akademik çalışmaları bulunan akademisyenler oluşturmaktadır. Evrenin belirlenmesinde, araştırmanın fenomenolojik deseniyle uyumlu olarak, çocuk kütüphaneleri olgusunu doğrudan ya da dolaylı biçimde deneyimlemiş, bu olguya ilişkin akademik bilgi üretmiş araştırmacıların kapsanması amaçlanmıştır. Bu yaklaşım, incelenen olgunun farklı disiplinler tarafından nasıl anlamlandırıldığını ortaya koyabilmek açısından gerekli görülmüştür.

Evrenin belirlenmesi amacıyla TR Dizin, YÖK Tez Merkezi, Dergipark gibi açık erişimli akademik platformlarda “çocuk kütüphaneleri”, “çocuk ve kütüphane”, “kütüphane hizmetleri ve çocuk”, “çocuklar için kütüphane”, “çocuklara yönelik bilgi hizmetleri”, “çocuk kullanıcılar ve kütüphaneler”, “kütüphane okuryazarlığı ve çocuk”, “çocuk bilgi okuryazarlığı”, “çocuk edebiyatı ve kütüphane”, “çocuk kitapları ve kütüphane”, “çocuk gelişimi ve bilgi erişimi”, “okul öncesinde kütüphane kullanımı”, “erken çocukluk dönemi ve kütüphaneler”, “çocuk hakları ve bilgiye erişim”, “kütüphanelerin eğitsel işlevi”, “çocuk dostu kütüphaneler”, “çocuklar için kamusal alanlar” gibi anahtar kelimeler kullanılarak tarama yapılmıştır. Son on yıl içerisinde bu konularda en az bir akademik üretimi (makale, tez, bildiri, proje) bulunan akademisyenlerin listesi oluşturulmuş; böylece farklı alanlardan gelen ve konu ile ilgili çalışma yapan akademisyenler belirlenmiştir. Söz konusu tarama, araştırmanın evrenini öznel tercihlere dayanmadan, alandaki akademik üretim üzerinden tanımlamak; çocuk kütüphaneleri olgusuna ilişkin bilgi ve deneyime sahip akademisyenleri nesnel ölçütlerle belirlemek ve araştırmanın yöntemsel tutarlılığını güçlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Gerçekleştirilen sistematik tarama sonucunda, belirlenen anahtar kelimeler kapsamında toplam 106 araştırmacının adına ulaşılmıştır. Bu araştırmacı grubu, çalışmanın araştırma evrenini oluşturmaktadır. Evrenin bu şekilde tanımlanmasıyla, çocuk kütüphaneleri ve çocuklara yönelik kütüphane hizmetleri olgusuna ilişkin akademik üretimde bulunmuş tüm araştırmacıların kapsanması amaçlanmıştır.

Araştırmanın örnekleminin belirlenmesi sürecinde ise, fenomenolojik desenle uyumlu olarak amaçlı örnekleme yöntemlerinden yararlanılmıştır. Örneklem oluşturma sürecinde öncelikle ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu aşamada, araştırmanın amacına ve güncellik ilkesine uygun bir çalışma grubunun oluşturulabilmesi için evreni oluşturan 106 araştırmacı belirli ölçütler doğrultusunda değerlendirilmiştir. Bu kapsamda örnekleme dâhil edilme ölçütleri şu şekilde belirlenmiştir:

- Çocuk kütüphaneleri ile ilişkili konularda en az bir akademik çalışmaya sahip olmak,
- Bu çalışmanın son on yıl içerisinde (2015-2025) yapılmış olması,
- Araştırmacının akademik unvana sahip olması,
- Bilgi ve Belge Yönetimi (BBY) alanı dışında bir akademik disiplinde çalışıyor olmak.

Araştırmanın amacı, farklı alanlarda çalışan (ancak BBY alanı dışındaki) akademisyenlerin çocuk kütüphanelerine ilişkin görüş, farkındalık, bilinç ve algılarını incelemek olduğundan; çocuk

kütüphaneleri konusunda alan bilgisine ve mesleki eğitime sahip BBY akademisyenleri örneklem dışı bırakılmıştır.

Belirlenen ölçütler doğrultusunda yapılan eleme sonucunda, evreni oluşturan 106 araştırmacı arasından 58'sinin ölçütleri karşıladığı saptanmıştır. Bu gruptan, BBY alanında çalışan akademisyenlerin çıkarılmasıyla birlikte, araştırmanın çalışma grubunu oluşturabilecek 41 akademisyen belirlenmiştir. Yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeye dâhil edilecek katılımcıların belirlenmesinde, farklı akademik disiplinlerin deneyim ve bakış açılarını yansıtabilmek amacıyla örneklemde disiplinler arası denge gözetilmiştir. Bu doğrultuda görüşülecek katılımcıların sayısı kota örnekleme yöntemiyle belirlenmiş; dokuz farklı akademik disiplinden toplam 17 akademisyenle görüşme yapılması planlanmıştır. Ancak araştırma sürecinde yaşanan erişim sınırlılıkları nedeniyle görüşmeler, planlanan katılımcıların 13'ü ile gerçekleştirilebilmiştir.

Kota örnekleme, evreni oluşturan alt grupların (kotaların) belirli özelliklere göre tanımlandığı ve her bir alt grubun araştırmaya oransal ya da eşit şekilde dahil edilmesinin amaçlandığı olasılıksız örnekleme yöntemlerinden biri olarak tanımlanmaktadır. Bu yöntem, özellikle evrenin heterojen bir yapıya sahip olduğu ve araştırmacının belirli değişkenlere göre dengeli bir dağılım sağlamak istediği durumlarda tercih edilmektedir. Bu yöntemle, evrenin özelliklerini belirlediğine inanılan belli değişkenler dikkate alınarak örneklemin oluşturulması hedeflenmektedir (Altunışık vd., 2012, s.143). Böylece farklı alanların her birinden en az bir, en fazla iki akademisyenin örnekleme yer alması sağlanmıştır. Belirlenen örneklemin özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Örneklemin Özellikleri

Alanlar	Profesör	Doçent	Dr. Öğr. Üyesi	Toplam	Yüzde
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi		1	1	0 2	%15
Özel Eğitim		1	1	0 2	%15
Sınıf Öğretmenliği		0	0	1 1	%8
Okul Öncesi Öğr.		0	1	1 2	%15
Türkçe Öğretmenliği		1	1	0 2	%15
Mimarlık		0	2	0 2	%15
Gazetecilik-İletişim		1	0	0 1	%8
Psikoloji		1	0	0 1	%8
Toplam	5 (%38,5)	6 (%46,1)	2 (%15,4)	13	%100

Tablo 1'de yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmelere dâhil edilen katılımcıların akademik disiplinlere ve unvanlarına göre dağılımı sunulmuştur. Buna göre çalışma grubunu oluşturan toplam 13 akademisyen; Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Özel Eğitim, Okul Öncesi Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği ve Mimarlık alanlarından ikişer katılımcı (%15) ile temsil edilmiştir. Sınıf Öğretmenliği, Gazetecilik-İletişim ve Psikoloji alanlarından ise birer akademisyen (%8) görüşmelere katılmıştır. Katılımcıların unvan dağılımı incelendiğinde, 5'inin profesör (%38), 6'sının doçent (%46) ve 2'sinin doktor öğretim üyesi (%15) olduğu görülmektedir. Bu dağılım, görüşme örnekleminde disiplinler arası temsili ve akademik unvan çeşitliliğini sağlamaya yönelik bir yapı oluşturulduğunu göstermektedir.

3.2. Veri Toplama Yöntemi ve Veri Toplama Aracı

Veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşmeler bilgi düzeyi, farkındalık, yaklaşım/çerçeve olmak üzere üç ana tema altında şekillenmiştir. İlgili literatür taraması ve uzman görüşleri doğrultusunda geliştirilen görüşme formu; içerik geçerliliğini sağlamak amacıyla üç kişilik uzman bir kurul tarafından değerlendirilmiştir. Bu kurul; çocuk kütüphaneleri konusunda uygulamalı olarak çalışan bir kütüphaneci, çocuk kütüphaneleri alanında çalışan bir BBY akademisyeni ve bir ölçme-değerlendirme uzmanından oluşmuştur. Görüşme sorularının kavramsal doğruluğu ve anlaşılabilirliğini test etmek amacıyla 5 akademisyenle pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamadan elde edilen geri bildirimler doğrultusunda soruların gerekli

düzenlemeleri gerçekleştirilmiştir. Görüşme formundaki sorular, araştırma sorularına göre alt başlıklara ayrılarak yapılandırılmıştır ve toplam 23 açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Araştırma soruları sözü edilen temalar ve alt başlıklar altında Tablo 2 de verilmiştir.

Tablo 2

Araştırma Sorularına Göre Görüşme Formu Alt Başlıkları

Tema	Alt Başlık	Araştırma Sorusu	Görüşme Formu Soruları
Bilgi Düzeyi	Akademik Geçmiş ve Demografik Özellikler	Çocuk kütüphaneleri konusunda akademik üretimde bulunmuş akademisyenlerin demografik özellikleri nelerdir?	Soru 1, Soru 2, Soru 3, Soru 4, Soru 5
Bilgi Düzeyi	Bilgi Kaynakları ve Deneyimler	Akademisyenlerin çocuk kütüphanelerine ilişkin bilgi düzeyleri nasıldır ve bu bilgiye hangi kaynaklardan ulaşılmaktadır?	Soru 6, Soru 7
Farkındalık	Tanım, Amaç ve İşlevler	Katılımcılar çocuk kütüphanelerini nasıl tanımlamakta ve bu alanın önemini hangi yönleriyle kavramsallaştırmaktadır?	Soru 8, Soru 9, Soru 10, Soru 11
Farkındalık	Akademik Eğilimler, Güçlü Yönler ve Eksiklikler	Çocuk kütüphaneleriyle ilgili akademik eğilimler, güçlü yönler ve mevcut eksiklikler nelerdir?	Soru 12, Soru 13, Soru 14
Yaklaşım/Çerçeve	Kuramsal, Pedagojik ve Disiplinlerarası Yaklaşımlar	Akademisyenler çocuk kütüphanelerini hangi kuramsal, pedagojik veya uygulamalı çerçevelerle ele almaktadır?	Soru 15, Soru 16, Soru 17
Yaklaşım/Çerçeve	Tematik Odak Alanları	Akademik üretimlerde çocuk kütüphaneleriyle ilgili hangi tematik alanlara odaklanılmaktadır?	Soru 18, Soru 19, Soru 20
Yaklaşım/Çerçeve	Öneriler ve Geleceğe Yönelik Çalışmalar	Akademisyenler, çocuk kütüphaneleri alanında gelecekte yapılması gereken çalışmalar ve akademik iş birlikleri konusunda ne tür öneriler sunmaktadır?	Soru 21, Soru 22, Soru 23

Görüşmeler çevrim içi (Zoom platformu üzerinden) gerçekleştirilmiş araştırmacı verileri, ‘kendisi’ not ederek toplamıştır. Görüşme soruları, katılımcıların kendi deneyim ve görüşlerine dayalı zengin, nitel veriler elde etmeyi amaçlamaktadır. Bu yapı sayesinde araştırmada hem uygulama temelli gözlemlerin hem de gelişime açık alanların ortaya konulabileceğine inanılmıştır. Görüşme formu Ek 1’de sunulmaktadır. Çalışma kapsamında etik kurul izni Bartın Üniversitesi Etik Komisyonu’nun 08.10.2025 tarih ve 18 numaralı toplantısında alınmıştır.

3.3. Veri Analizi Süreci

Veri analizi yöntemi olarak içerik analizi kullanılmıştır (Creswell, 2021). Kodlama süreci ise açık kodlama → eksen kodlama → seçici kodlama şeklinde ilerlemiştir. Nitel veri analizinde kodlama süreci, verilerin sistematik olarak anlamlandırılması ve temalar oluşturulması için temel bir adımdır. İlk aşama olan açık kodlamada, veri satır satır incelenerek anlamlı parçalar belirlenmekte ve bu parçalara tanımlayıcı kodlar atanmaktadır. Bu süreç, veride ne olup bittiğinin keşfedilmesini sağlamaktadır. Daha sonra, eksen kodlama aşamasında, açık kodlama sırasında ortaya çıkan kodlar arasındaki ilişkiler incelenmekte ve benzer kodlar temalar veya kategoriler altında toplanmaktadır. Bu aşama, verinin daha organize ve kavramsal bir yapıya kavuşmasına yardımcı olmaktadır. Son olarak, seçici kodlama aşamasında, analiz sürecinin temel odağı olan çekirdek kategori belirlenmekte; diğer tüm kategoriler bu ana tema etrafında birleştirilerek bütünsel ve anlamlı bir kurgu oluşturulmaktadır. Bu üç aşamalı kodlama süreci veri analizini yapılandırmak için yaygın olarak kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

4. Bulgular ve Tartışma

Çalışmanın bulguları, araştırma sorularına bağlı olarak başlıklar halinde açıklanmış ve akademisyenlerin çocuk kütüphaneleri alanına ilişkin görüşleri bütüncül biçimde değerlendirilmeye çalışılmıştır.

4.1. Akademisyenlerin Akademik Özellikleri ve Alan Profili

“Akademisyenlerin akademik özellikleri nelerdir?” araştırma sorusundan yola çıkılarak akademisyenlere, ‘Akademik unvanınız nedir? Hangi akademik alanda çalışıyorsunuz? Çocuk kütüphaneleri ya da çocuk ve kütüphane ilişkisi konularında akademik üretiminiz oldu mu? Kısaca söz eder misiniz? Bu alandaki ilk çalışmanız ne zaman ve hangi bağlamda ortaya çıktı?’ gibi görüşme soruları sorulmuştur. Bu soruların yanıtlarına dair bulgular “Katılımcıların Akademik Unvan ve Disiplin Dağılımı” başlığı altında açıklanarak tartışılmıştır.

Katılımcıların Akademik Unvan ve Disiplin Dağılımı

Araştırma kapsamında görüşme yapılan akademisyenlerin akademik unvanları ve görev yaptıkları disiplinler incelenmiştir. Unvan dağılımı, çocuk kütüphaneleri konusunun farklı akademik kademelerde karşılık bulduğunu göstermektedir. Katılımcıların çalışma alanları incelendiğinde ise konuyu çalışan akademisyenlerin farklı disiplinlerden geldikleri görülmektedir. Akademisyenler Türkçe Eğitimi, Okul Öncesi Eğitimi, Çocuk Gelişimi, Özel Eğitim, Psikoloji, Mimarlık ve İletişim gibi çeşitli alanlarda çalışmalar yürütmektedir. Bu durum, çocuk kütüphanelerinin yalnızca Bilgi ve Belge Yönetimi odağında değil; eğitim, kapsayıcılık, mekân tasarımı ve medya okuryazarlığı gibi farklı temalarla ilişkili çok boyutlu bir alan olduğunu göstermektedir. Disiplin çeşitliliğinin, çocuk kütüphanelerine yönelik akademik yaklaşımların zenginleşmesine ve daha kapsayıcı hizmet modellerinin geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Katılımcıların akademik unvan ve disiplin dağılımına ilişkin frekans ve yüzde değerleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Katılımcıların Çalışmalarını Sürdürdükleri Kurumlar ve Akademik Üretim Durumları

Araştırma kapsamında görüşülen akademisyenlerin görev yaptıkları kurumlar ve çocuk kütüphaneleri alanındaki akademik çalışmaları incelenmiştir. Katılımcıların farklı üniversite ve fakültelerde yer alması, çocuk kütüphaneleri konusunun Türkiye’de çeşitli akademik çevrelerde ele alındığını göstermektedir. Akademisyenler eğitim, sağlık bilimleri, iletişim ve mimarlık gibi farklı disiplinlerde çalışmalar yürütmektedir. Katılımcıların tamamı çocuk kütüphaneleri veya çocuk-kütüphane ilişkisi üzerine makale, kitap bölümü ve proje gibi akademik üretimlerde bulunduklarını ifade etmiştir. Bulgular, alanın yalnızca tek bir disiplinle sınırlı olmadığını; okuma kültürü, kapsayıcılık, medya okuryazarlığı ve mekân tasarımı gibi farklı temalarla ilişkilendirildiğini ortaya koymaktadır. Bu çeşitlilik, çocuk kütüphaneleri alanının disiplinlerarası yapısını güçlendirmektedir.

Çocuk Kütüphaneleri Alanına Yönelimin Başlangıcına Dair Bulgular

Katılımcılara çocuk kütüphaneleri alanındaki ilk çalışmalarının hangi bağlamda ortaya çıktığı sorulmuş, akademisyenlerin bu alana yönelimlerinin farklı deneyimlerinden kaynaklandığı görülmüştür. Yanıtlar incelendiğinde, çocuk kütüphaneleriyle ilgili akademik ilginin çoğunlukla disiplinlerarası iş birlikleri, kişisel yaşam deneyimleri, yurt dışı deneyimleri akademik araştırma süreçleri çerçevesinde geliştiği belirlenmiştir. Bu kapsamda elde edilen temalar ve frekans dağılımları Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3

Çocuk Kütüphaneleri Alanına Yönelimin Başlangıç Noktasına Dair Temalar

Tema	Frekans	Yüzde
Disiplinlerarası proje ve iş birlikleri	3	%23
Kişisel yaşam deneyimi (ebeveynlik/bireysel ilgi)	3	%23
Yurt dışı deneyimi ve gözlemler	2	%15
Akademik araştırma süreci (tez/doktora)	2	%15
Uygulamalı ders / öğrencilerle yürütülen çalışmalar	1	%8
Alan boşluğu fark etme / akademik ihtiyaç	1	%8

Çocuklarla ilgili çalışmalar yapıyor olmak	1	%8
Toplam	13	%100

Tablo 3'e göre katılımcıların çocuk kütüphaneleri alanına yöneliminde en sık görülen tema disiplinlerarası proje ve iş birlikleri olmuştur (f=3, %23). Bu durum, çocuk kütüphanelerinin özellikle farklı alanlardan gelen akademisyenlerin çalışmaları aracılığıyla akademik gündeme taşındığını göstermektedir. Nitekim bir katılımcı (K6) bu süreci “Okul öncesinde çalışan bir arkadaşımın birlikte yürüttüğüm bir çalışma vardı, bu çalışma kütüphane üzerineydi” ifadesiyle açıklamıştır. Bunun yanı sıra kişisel yaşam deneyimlerinin de akademisyenlerin alana yöneliminde etkili olduğu görülmektedir (f=3, %23). Özellikle ebeveynlik sürecinin akademik ilgiyi tetiklediği; bir katılımcının (K4) bu durumu “Anne olduktan sonra çizgi film izlemeye başladım... kütüphane dünyası ilgimi çekti” sözleriyle ifade ettiği görülmektedir. Ayrıca alandaki akademik boşluğu fark ederek bu konuya yöneldiğini ifade eden bir katılımcı “Mekânsal bağlam açısından çalışmaların az olduğunu fark ettim... bu boşluk ilham verdi” (K6) diyerek çocuk kütüphanelerinin araştırma potansiyeline dikkat çekmiştir. Bulgular genel olarak, akademisyenlerin çocuk kütüphaneleri alanına yönelimlerinin tek bir akademik çizgide gelişmediğini; tez süreçleri, uygulama deneyimleri, kişisel yaşam olayları, yurt dışı gözlemleri ve disiplinlerarası ihtiyaçlar gibi farklı bağlamlardan beslenen çok boyutlu bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır.

4.2. Bilgi Düzeyi ve Bilgi Kaynakları

Akademisyenlere çocuk kütüphanelerine ilişkin bilgilerini hangi kaynaklardan edindikleri ve bu alandaki bilgi düzeylerini yeterli bulup bulmadıkları sorulmuştur.

Çocuk Kütüphanelerine Dair Bilgi Kaynakları

Katılımcıların çocuk kütüphanelerine ilişkin bilgileri farklı kaynaklardan edindikleri anlaşılmıştır. Yanıtlar incelendiğinde akademik literatür, kişisel deneyimler, yurt dışı gözlemleri ve mesleki etkinliklerin öne çıktığı görülmektedir. Temalar Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4

Bilgi Kaynaklarına İlişkin Temalar

Tema	Frekans	Yüzde
Akademik yayınlar ve uzman akademisyenler	12	% 41
Kişisel deneyim ve gözlem (ebeveynlik, çocukluk, kullanıcı deneyimi)	7	% 24
Sempozyum, çalıştay ve mesleki toplantılar	4	% 14
Yurt dışı deneyimi ve uygulamalar	3	% 10
Dersler ve akademik eğitim süreci	3	% 10
Toplam	29	% 100

Tablo 4'e göre akademisyenlerin çocuk kütüphanelerine dair bilgileri en çok akademik yayınlar ve alan uzmanları aracılığıyla edindikleri görülmektedir (f=12, %41). Bir katılımcı (K1) bu süreci “B. Y. hocanın yazılarına denk geldim... çalışmaya bu düşünceyle başladım” sözleriyle ifade etmiştir. Bilgi edinmede kişisel deneyimlerin de önemli olduğu anlaşılmaktadır (f=7, %24). Verilen yanıtlar incelendiğinde, özellikle ebeveynlik deneyimi yaşayan katılımcılar (K5), “Kendi çocuğumu çocuk kütüphanesine götürdüm... etkinliklerden etkilendim” gibi cümlelerle çocuk kütüphanelerini doğrudan gözlemleyerek bilgi kazandıklarını belirtmiştir. Sempozyum, çalıştay ve mesleki toplantılar ise önemli bir diğer kaynaktır (f=4, %14). Katılımcılar çocuk kütüphaneleri ile ilgili yapılan ve alanda iyi bilinen mesleki toplantıların ufuk açıcı olduğunu vurgulamıştır: “...Çocuk kütüphaneleri Çalıştayı ve Sempozyumları, Engelsiz Kütüphaneler Çalıştayı... Tüm bunlar beni konuya bağlayan unsurlar oldu.” (K13).

Bilgi Düzeyine İlişkin Yeterlilik Algısı

Katılımcıların çocuk kütüphanelerine ilişkin bilgi düzeylerini değerlendirmeleri incelendiğinde, çoğunluğun kendisini yeterli görmekle birlikte belirli alanlarda gelişme ihtiyacı hissettiği anlaşılmaktadır. Temalar Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5*Bilgi Düzeyi ve Eksik Görülen Alanlar*

Tema	Frekans	Yüzde
Belirli alanlarda yeterli hissetme	9	% 38
Kendini yeterli bulmama/geliştirme ihtiyacı	8	% 33
Kısmen yeterli bulma (orta düzey)	4	% 17
Alanın doğrudan uzmanlık alanı olmaması	3	% 13
Toplam	24	% 100

Tablo 5'e göre katılımcıların önemli bir kısmı sadece belirli alanlarda kendini yeterli hissetmektedir (f=9, %38). Bu katılımcılar özellikle koleksiyon seçimi veya yaratıcı etkinlikler konusunda güçlü olduklarını belirtmiştir: "Kitap seçimi ve savunuculuk konularında iyi olduğumu düşünüyorum" (K7). Bazı katılımcıların ise bilgi düzeylerini yeterli görmediği ve gelişime ihtiyaç duyduklarını ifade ettikleri anlaşılmaktadır (f=8, %33). Bu eksiklikler çoğunlukla teknik süreçler ve uygulama boyutunda yoğunlaşmaktadır. Bir katılımcı "Kataloglama ve koleksiyon oluşturma gibi teknik yönleri bilmiyorum" (K1) diyerek bu durumu açıklamıştır. Bulgular genel olarak akademisyenlerin çocuk kütüphanelerine ilişkin bilgi birikimlerinin yalnızca akademik literatüre değil, kişisel deneyimlere ve uygulamalı gözlemlere de dayandığını göstermektedir. Bununla birlikte katılımcıların büyük bölümü çocuk kütüphanelerinin teknik boyutları, dijital etkinlikler ve uygulama süreçleri açısından kendilerini geliştirmeye ihtiyaç duyduklarını ifade etmektedir. Bu durum, çocuk kütüphanelerinin disiplinlerarası niteliği kadar, uzmanlık gerektiren çok yönlü bir alan olduğunu ortaya koymaktadır.

4.3. Farkındalık ve Kavramsallaştırma

Akademisyenlerin çocuk kütüphanelerini nasıl tanımladıkları ve çocuk gelişimi açısından önemini hangi yönleriyle kavramsallaştırdıkları incelenmiştir.

Çocuk Kütüphanelerinin Tanımı

Katılımcılar çocuk kütüphanelerini yalnızca kitap sunan yerler olarak değil; çocuğa göre tasarlanmış, öğrenme ve etkileşim odaklı yaşam alanları olarak tanımlama eğilimi göstermektedir. Çocuk kütüphanelerinin tanımına ilişkin temalar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6*Çocuk Kütüphanelerinin Tanımına İlişkin Temalar*

Tema	Frekans	Yüzde
Çocuğa göre tasarlanmış özel mekân	8	% 29
Öğrenme ve gelişimi destekleyen merkez	7	% 24
Bilgiye erişim ve koleksiyon vurgusu	7	% 24
Sosyal etkileşim ve etkinlik alanı	4	% 14
Eşitlik, adalet, kapsayıcılık vurgusu	3	% 10
Kamusal bir alan	2	% 9
Toplam	29	% 100

Katılımcıların en sık vurguladığı tema çocuk kütüphanelerinin çocuğa uygun biçimde tasarlanmış mekânlar olmasıdır (f=8, %29). Bu durum "Sıcak, kullanımı kolay... çocuğa göre hazırlanmış koleksiyonlara sahip mekânlardır" (K1) ifadesinde görülmektedir. Diğer yandan kütüphanelerin öğrenme ve gelişimi destekleyen yönü de öne çıkmaktadır. Örneğin (K8) çocuk kütüphanelerini "erken okuryazarlık becerilerini destekleyen... önemli öğrenme ortamlarıdır" sözleriyle tanımlamıştır.

Çocuk Gelişimi Açısından Önemi

Katılımcılar çocuk kütüphanelerinin sosyal, bilişsel, dilsel ve duygusal gelişimi destekleyen çok boyutlu yapısına dikkat çekmiştir. Çocuk gelişimi açısından önemine ilişkin temalar Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7*Çocuk Gelişimi Açısından Önemine İlişkin Temalar*

Tema	Frekans	Yüzde
Sosyal etkileşim-duygusal gelişim ve aidiyet	10	% 31
Bilişsel ve dil gelişimi	6	% 19
Bütüncül gelişim ve kapsayıcılık	5	% 16
Okuma alışkanlığı ve kültürel gelişim	4	% 13
Fırsat eşitliği ve erişilebilirlik	3	% 9
Kişilik gelişimi	2	% 6
Ailelerin gelişimi	2	% 6
Toplam	32	% 100

Çocuk kütüphanelerinin çocuk gelişimi açısından önemine ilişkin en sık ifade edilen tema sosyal etkileşim-duygusal gelişim ve aidiyet olmuş, ayrıca dil ve bilişsel gelişim vurgusunun da güçlü olduğu görülmüştür. (K3) bu katkısı *“ilk sırada bilişsel gelişim, ikinci sırada dil gelişimi...”* şeklinde sıralamıştır. Diğer yandan tüm gelişim alanlarının bütüncül olarak ele alınması noktasının üzerinde durulduğu da izlenmektedir (f=5, %16).

Temel İşlevlere İlişkin Temalar

Katılımcıların çocuk kütüphanelerinin temel işlevlerini fırsat eşitliği, bilgiye erişim, okuma kültürü, ve sosyal öğrenme bağlamında açıkladıkları görülmüştür. Sonuçlar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8*Temel İşlevlere İlişkin Temalar*

Tema	Frekans	Yüzde
Fırsat eşitliği ve kapsayıcılık	9	% 23
Bilgiye erişim	5	% 13
Yaşam becerileri kazandırma	5	% 13
Sosyalleşme ve etkileşim	4	% 10
Okuma kültürü/okuma alışkanlığı	4	% 10
Kütüphane kültürü kazandırma (bir yaşam biçimi olarak)	4	% 10
Nitelikli eser sunma	3	% 8
Çocukların gelişime katkı	3	% 8
Ailelerin gelişimine katkı	3	% 8
Toplam	40	% 100

Katılımcıların en çok vurguladığı işlevin fırsat eşitliği ve kapsayıcılık olduğu görülmektedir (f=9, %23). Bu durum *“Benim için ön plana çıkanlar; ulaşılabilir olması, fırsat eşitliği sağlaması, ücretsiz olması, adaletli olması, dezavantajlı gruplar için olması”* (K5) ifadesinde görülmektedir. Bilgiye erişim ve yaşam becerileri kazandırma boyutunun da ön plana çıktığı görülmekte, katılımcılar (K1 ve K4) bunları, *“Kütüphaneler aynı zamanda edebiyata ve bilgiye ulaşmanın da ana yollarından biri.”* ve *“...sabır ve yaşam becerileri açısından güçlü yönleri vardır.”* diyerek ifade etmektedir.

Kamusal Alan ve Sosyal Öğrenme Ortamı Olarak Çocuk Kütüphaneleri

Katılımcılar çocuk kütüphanelerini kamusal, kültürel ve sosyal öğrenme ortamı olarak birlikte değerlendirmiş, sonuçlar Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9*Kamusal ve Kültürel Rolüne İlişkin Temalar*

Tema	Frekans	Yüzde
Sosyal öğrenme ortamı	8	%40
Kamusal alan	3	%15
Kültürel merkez olma	3	%15
Eşitlikçi/kapsayıcı/ücretsiz olması	3	%15
Hepsi birden diyorum	3	%15
Toplam	20	%100

En baskın temanın çocuk kütüphanelerinin sosyal öğrenme ortamı olması olduğu görülmektedir (f=8, %40). Katılımcılar bu durumu “Çocuk kütüphanelerini bir sosyal öğrenme ortamı olarak değerlendiriyorum” (K3) sözleriyle ifade etmiştir. Kamusal alan (f=3, %15), kültürel merkez olma (f=3, %15) ve eşitlikçi/kapsayıcı/ücretsiz olma vurgularının da; “Kamu yararına hizmet etmesi... çok önemli bence” (K1), “Kültürel bir merkezdir” (K4), “Kapsayıcılık ve fırsat eşitliği sağlar” (K8) ifadeleriyle gerçekleştiği dikkat çekmiştir. Bulgular, akademisyenlerin çocuk kütüphanelerini yalnızca kitapla sınırlı olmayan; sosyal öğrenmeyi mümkün kılan, fırsat eşitliği sağlayan ve kapsayıcı kamusal yaşam alanları olarak kavramsallaştırdığını göstermektedir. Çocuk kütüphanelerinin çocuğun bilişsel ve dil gelişimi kadar sosyal-duygusal gelişimine de katkı sunduğu vurgulanmış, alanın disiplinlerarası niteliği bu tanımlamalarda belirgin biçimde ortaya çıkmıştır.

4.4. Akademik Eğilimler, Güçlü Yönler ve Eksiklikler

Akademisyenlerin çocuk kütüphaneleri alanına yönelik akademik eğilimleri, üretimlerin güçlü yönleri ve alandaki mevcut boşluklara ilişkin değerlendirmeleri incelenmiştir.

Türkiye’de Akademik İlgiye Yönelik Değerlendirmeler

Katılımcılar Türkiye’de çocuk kütüphanelerine yönelik akademik ilginin artmakla birlikte yeterli düzeye ulaşmadığını belirtmiş, özellikle disiplinlerarası iş birliği eksikliğine vurgu yapmıştır. Sonuçlar Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10

Akademik İlgiye İlişkin Temalar

Tema	Frekans	Yüzde
İlgi var ancak yetersiz	2	%10
Disiplinlerarası yapı olumlu ama iş birliği zayıf	7	%35
Moda/algıya dayalı ilgi eleştirisi	7	%35
Akademik ilgiyi olumlu karşılayan yaklaşım	4	%20
Toplam	20	%100

Katılımcıların önemli bir bölümü disiplinlerarası yapının olumlu olduğunu ama iş birliğinin zayıf kaldığını vurgulamıştır (f=7, %35) “Türkiye’de çocuk kütüphanelerine yönelik akademik ilgi yeterli değil” (K1). Bu noktada ortak üretim eksikliğine vurgu yapan “Herkes paralel yürüyor, kesişemiyoruz” (K8) gibi ifadeler öne çıkmıştır. Bazı katılımcılar ilginin moda kavramlar üzerinden geliştiğini belirtmiştir: “İlginin olması lazım ama moda olduğu için ilgileniliyor gibi geliyor. Bu ilgi birden nereden çıktı, ne zaman doygunluğa ulaşıp sönecek diye endişe yaşıyorum” (K7).

Akademik Üretimlerin Güçlü Yönleri

Katılımcılar çocuk kütüphaneleri alanındaki üretimlerin güçlü yönlerini disiplinlerarası zenginlik, farkındalık yaratma üzerinden değerlendirmiştir. Sonuçlar Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11

Güçlü Yönlerle İlişkin Temalar

Tema	Frekans	Yüzde
Disiplinlerarası ve dinamik yapı	6	%30
Farkındalık ve savunuculuk artırması	5	%25
Yeni veri ve akademik üretim alanı oluşturmaları	4	%20
Uygulamaya katkı potansiyeli	3	%15
Toplumsal katkı sağlaması	2	%10
Toplam	20	%100

En sık vurgulanan güçlü yönün; disiplinlerarası ve dinamik yapı boyutu olduğu görülmektedir (f=6, %30). “Multidisipliner bir alan olması önemli bir güçlü yönüdür” (K4). Bunu farkındalık ve savunuculuk boyutunun takip ettiği anlaşılmaktadır (f=5, %25). Kullanıcıların, “...güçlü yön, herkesin konunun üzerinde çalışılması gereken bir konu olduğuna inanması yani herkesin konuya dair yüksek

motivasyon içinde olması” (K2) veya “güçlü yönü, farkındalığı artırması ve savunuculuk yapması” (K12) ifadeleri bunu göstermektedir.

Akademik Boşluklar ve Eksiklikler

Katılımcılar alandaki en önemli eksiklikleri iş birliği yetersizliği ve sürdürülebilir uygulama eksikliği olarak ifade etmiştir. Buna dair temalar Tablo 12’de belirtilmiştir:

Tablo 12

Akademik Eksikliklere İlişkin Temalar

Tema	Frekans	Yüzde
Uygulama ve sürdürülebilirlik sorunu	7	%37
İş birliği ve ortak üretim eksikliği	6	%31
Dezavantajlı gruplar/afet/dijital boyut eksikliği	4	%21
Çocuğa görelilik ve bütüncül yaklaşım eksikliği	2	%11
Toplam	19	%100

Hissedilen en baskın eksikliğin uygulama ve sürdürülebilirlik sorunu olduğu ($f=7$, %37) ve “*Çalışmaların büyük bölümü tek seferlik ve sürdürülebilir değil.*” (K3), “*Çalışmaların uygulanabilir olmaması önemli bir sorundur.*” (K6) cümleleriyle ifade edildiği görülmektedir. İş birliğinin yetersiz olmasının da eksiklik olarak görüldüğü ($f=6$, %31) ve “*Herkes kendi perspektifinden bakıyor... birlikte üretim az.*” (K1) ya da “*İş birlikleri konusunda ciddi bir eksiklik var.*” (K3) cümleleriyle vurgulandığı anlaşılmaktadır. Bazı katılımcılar çocuğa görelilik ve bütüncül yaklaşım eksikliğini vurgulamış, “*çocuk kütüphanelerini... bütüncül biçimde ele alan çalışmaların azlığıdır*” (K2), ayrıca afetler, dezavantajlı gruplar ve dijital boyut gibi alanların daha fazla çalışılması gerektiği belirtilmiştir: “*...kütüphane ve afet bağlantısı çalışılmalı*” (K5). Bulgular, akademisyenlerin çocuk kütüphaneleri alanına yönelik akademik ilgiyi disiplinlerarası bir fırsat olarak gördüğünü, ancak bu ilginin çoğunlukla iş birliği ve uygulama boyutlarında sınırlı kaldığını göstermektedir. Alanın güçlü yönleri disiplinlerarası ve dinamik yapı olarak öne çıkarken, en temel eksiklik sürdürülebilir ve uygulamalı yaklaşımların yetersizliğidir. Bu durum, çocuk kütüphanelerinin Türkiye’de gelişmekte olan ancak daha fazla ortak üretime ihtiyaç duyan bir araştırma alanı olduğunu ortaya koymaktadır.

4.5. Kuramsal, Pedagojik ve Disiplinler Arası Yaklaşımlar

Başvurulan Kuramsal / Pedagojik Çerçeveler

Katılımcılara çocuk kütüphaneleri çalışmalarında başvurdukları teorik ya da pedagojik çerçeveler sorulmuştur. Elde edilen temalar Tablo 13’de sunulmuştur.

Tablo 13

Teorik ve Pedagojik Çerçevelere İlişkin Temalar

Tema	Frekans	Yüzde
Alan uzmanları ve akademik rehber isimler (hocalar, yazarlar)	6	%24
Dergi ve temel çekirdek kaynaklar	6	%24
Çocuk gelişimi/öğrenme kuramları temelli yaklaşım	6	%24
Uygulama ve saha deneyimi temelli çerçeve	4	%16
Uluslararası kurumlar ve rehberler (ALA, IFLA vb.)	3	%12
Toplam	25	%100

Tablo 13’e göre katılımcıların en sık vurguladığı çerçeveler; alan uzmanları ve akademik rehber isimler, dergi ve temel çekirdek kaynaklar ve çocuk gelişimi/öğrenme kuramları temelli yaklaşım olmuştur ($f=6$, %24). Bu durum, çocuk kütüphaneleri alanında teorik yönelimin büyük ölçüde kişisel akademik rehberlik ve öncü çalışmalar üzerinden şekillendiğini, katılımcıların kuramsal dayanaklarını doğrudan çocuk merkezli teoriler üzerinden kurduklarını ve süreli yayınlar ve çekirdek kaynaklardan da sıkça yararlandıklarını göstermektedir. Katılımcılar bu durumları, “*B. Y. hocanın yazıları benim için ön plandadır.*” (K1), “*Çocukla ilgili kuramlara sırtımı dayadım.*” (K7) ve “*Türk Kütüphaneciliği Dergisi*

çerçeve oluşturdu.” (K6) gibi ifadelerle dile getirmiştir. Bulgular, teorik referansların yalnızca kuramsal metinlerle değil, uygulama örnekleri ve saha deneyimleriyle beslendiğine de işaret etmektedir. Bu bağlamda bir katılımcı, *“Akademik ve uygulamalı içeriklere yer verilen bir web sitesinden çokça yararlandım.”* (K2) diyerek uygulama temelli kaynakların önemini vurgulamıştır. Ayrıca kapsayıcılık perspektifinin de teorik çerçeveler arasında yer aldığı görülmüş; bir katılımcı bu durumu *“Kapsayıcı kütüphanelerle ilgili IFLA’nın kuramsal çerçevesini temel aldık.”* (K13) sözleriyle ifade etmiştir.

Disiplinin Alana Yaklaşım Etkisi

Katılımcılara çocuk kütüphanelerine yaklaşımlarında kendi disiplinlerinin etkisi sorulmuştur. Elde edilen temalar Tablo 14’de sunulmuştur.

Tablo 14

Disiplin Etkisine İlişkin Temalar

Tema	Frekans	Yüzde
Okuma kültürüne dayalı bir etki	4	%31
Kapsayıcılık ilkesine dayalı bir etki	3	%24
Çocuk merkezliliğe dayalı bir etki	2	%15
Öğrenme-gelişim kuramlarına dayalı bir etki	2	%15
Genel etki	2	%15
Toplam	13	%100

Tablo 14’e göre katılımcıların disiplin etkisini en sık okuma kültürü (f=4, %31) ve kapsayıcılık (f=3, %24) odağıyla kurduğu görülmektedir. Bu bulgu, çocuk kütüphanelerinin çoğu akademisyen tarafından öncelikle bir okuma ve öğrenme ortamı olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Nitekim bir katılımcı, *“Kütüphaneleri öncelikle okuma kültürünün üretildiği... mekânlar olarak ele almama neden oldu.”* (K1) diyerek bu yaklaşımı vurgulamıştır. Benzer biçimde başka bir katılımcı da *“Kapsayıcılık anlamında çok etkili diye buluyorum.”* (K12) ifadesiyle disiplininin bu alana katkısını belirtmiştir. Genel olarak bulgular, çocuk kütüphanelerinin yalnızca koleksiyon değil, aynı zamanda pedagojik ve toplumsal bir yapı olarak ele alındığını göstermektedir.

Disiplinlerarası Çalışmalara Açıklık

Katılımcılara disiplinlerarası çalışmalara açık olup olmadıkları sorulmuştur. İlgili temalar Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15

Disiplinlerarası Açıklığa İlişkin Temalar

Tema	Frekans	Yüzde
Eğitim ve çocuk gelişimi alanlarıyla iş birliği	6	%32
Sosyal bilimlerle geniş iş birliği	4	%21
Mimarlık, tasarım ve mühendislik ile iş birliği	4	%21
Teknoloji ve dijital boyutla yakınsama	2	%11
İşbirliğinin uygulamada sınırlı kalması eleştirisi	2	%11
Saygı ve sınır bilinci vurgusu	1	%5
Toplam	19	%100

Tablo 15’e göre disiplinlerarası iş birliği en çok eğitim ve çocuk gelişimi alanlarıyla ilişkilendirilmiştir (f=6, %32). Katılımcılar çocuk kütüphanelerini yalnızca BBY alanına ait değil, farklı disiplinlerin katkısıyla gelişebilecek bir yapı olarak değerlendirmektedir. Nitekim bir katılımcı, *“Sosyal bilimlerin tamamı ile... birlikte çalışılabilir.”* (K1) diyerek alanın geniş bir disiplinlerarası zemine açık olduğunu ifade etmiştir. Benzer biçimde başka bir katılımcı da çocuk kütüphanelerinin *“Çocuk gelişimi, okul öncesi eğitim... sosyal hizmet ve aile çalışmaları...”* (K2) gibi alanlarla yakınsama içinde ele alınması gerektiğini vurgulamıştır. Özellikle eğitim alanı ile BBY’nin ortak üretim potansiyeli dikkat çekmektedir. Bu noktada bir katılımcı *“Okul öncesi eğitimi başta olmak üzere birçok bölümün BBY*

bölümleri ile birlikte çalışabileceğine inanıyorum.” (K3) sözleriyle iş birliğinin gerekliliğini belirtmiştir. Bununla birlikte disiplinlerarası açıklığın pratikte her zaman sürdürülebilir biçimde uygulanmadığı da dile getirilmiştir. Katılımcılardan biri “*Mesela Adnan Ötügen Kütüphanesinin çocuk bölümü keşke pek çok bölümün ortak çalışmasıyla yeniden tasarlansa.*” (K8) ifadesiyle bu ihtiyacı somut bir örnek üzerinden açıklamıştır. Ayrıca iş birliğinin sağlıklı ilerleyebilmesi için karşılıklı saygı ve ortak hareketin önemine dikkat çekilmiştir. Nitekim bir katılımcı “*Alanlar birbirine saygılı olmalı ve iş birliği yapabilmeli.*” (K12) diyerek bu sürecin temel koşulunu vurgulamıştır. Genel olarak bulgular, çocuk kütüphaneleri alanının geleceğinde disiplinlerarası ortak üretimin kritik bir rol oynadığını göstermektedir.

4.6. Akademik Üretimlerdeki Tematik Odaklar

Çalışmalarda Odaklanılan Temalar

Tablo 16

Akademisyenlerin Çocuk Kütüphaneleri Çalışmalarında Odaklandıkları Temalar

Tema	Frekans	Yüzde
Kapsayıcılık, dezavantajlı gruplar, fırsat eşitliği	5	%31
Mekân, tasarım, ergonomi, erişilebilirlik	3	%19
Okuma kültürü, okuma motivasyonu, okuryazarlık	2	%13
Pedagojik/psikososyal beceriler (düşünme, davranış, iletişim)	2	%13
Koleksiyon ve personel yeterlilikleri	2	%13
Medya okuryazarlığı ve dijital içerikler	1	%6
Sanat ve yenilikçi uygulamalar	1	%6
Toplam	16	%100

Tablo 16’ya göre akademisyenlerin en çok odaklandığı tema kapsayıcılık ve fırsat eşitliği olmuştur (f=5, %31). Katılımcılar çocuk kütüphanelerini özellikle dezavantajlı gruplar için önemli bir müdahale alanı olarak ele almaktadır. Nitekim bir katılımcı “*Yakın zamanda yaptığım bir çalışma dezavantajlılık, kapsayıcılık ve fırsat eşitliği temalarına odaklanmaktadır.*” (K2) diyerek bu yönelimi açık biçimde ortaya koymuştur. Bunun yanında mekân ve tasarım temalarının da güçlü bir yer tuttuğu görülmektedir (f=3, %19). Katılımcılar “*Ergonomi, kullanıcı odaklı tasarım ve öğrenme mekânları.*” (K6) gibi ifadelerle çocuk kütüphanelerini fiziksel çevre üzerinden tartışmaktadır. Okuma kültürü teması ise “*okuma alışkanlığı, okuma motivasyonu ve öz düzenleme üzerine*” (K1) sözleriyle daha sınırlı ama temel bir odak alanı olarak dikkat çekmektedir.

Alanda Daha Fazla Çalışılması Gereken Temalar

Tablo 17

Katılımcılara Göre Daha Fazla Çalışılması Gereken Tematik Alanlar

Tema	Frekans	Yüzde
Okuma kültürü ve okuma ilgisi	5	%24
Kapsayıcılık, sürdürülebilirlik, afet	3	%14
Politika, mevzuat ve yapısal düzenlemeler	3	%14
Sanat, atölye çalışmaları	3	%14
Düşünme ve sorgulayıcı beceriler	3	%14
Kullanıcı algıları	2	%10
Mekân/yeni teknolojiler (VR/AR)	2	%10
Toplam	21	%100

Katılımcılar alanda özellikle okuma kültürü ve okuma ilgisinin daha fazla çalışılması gerektiğini vurgulamıştır (f=5, %24). Bir katılımcı “*Bir çocuğun okuma ilgisinin neye göre değiştiği, kütüphanelerin bu noktada ne yapabileceği araştırılmalı.*” (K1) diyerek bu ihtiyacı detaylandırmıştır. Benzer şekilde kapsayıcılık ve toplumsal boyutlar da ön plana çıkmaktadır (f=3, %14). Katılımcılar bu alanın “*kapsayıcılık, afet, sürdürülebilirlik... yaşam becerileri, aile katılımı*” (K7) gibi geniş temalarla

ele alınması gerektiğini belirtmiştir. Öte yandan bazı katılımcılar politika evrakları ile ilgili çalışılması vurgulamış (f=3, %14), “*Tüm bu temalar, politika çerçevesinde çalışılmalı. Bu konuda boşluk ve ihtiyaç var. Politika evrakları incelenmeli.*” (K2) ifadesiyle mevzuat incelemesi/politika oluşturma açığını dile getirmiştir.

Akademisyenlerin Özgün Katkı Vurguları

Tablo 18

Katılımcıların Çalışmalarında Vurguladıkları Özgün Katkıları

Özgün katkı alanı	Frekans	Yüzde
Kapsayıcılık ve fırsat eşitliği	6	%35
Okuma kültürü ve çocuk yayıncılığı	5	%29
Afet, sağaltıcı etkiler ve toplumsal destek	3	%18
Teknoloji	2	%12
Mekânsal tasarım	1	%6
Toplam	17	%100

Katılımcıların özgün katkı vurguları en çok kapsayıcılık ekseninde toplanmıştır (f=6, %35). Bir katılımcı doğrudan “*Kapsayıcılık, dezavantajlılık ve fırsat eşitliği temel odak noktaları...*” (K2) diyerek bu katkıyı öne çıkarmıştır. Okuma kültürü ve çocuk yayıncılığı alanında ise tarihsel süreklilik vurgusu dikkat çekmektedir. Nitekim bir katılımcı “*Türkiye’de çocuk yayıncılığı sanıldığı kadar yeni değildir. Özellikle süreli yayınlar odağında kütüphanelerle bağlantı kurulabilecek çocuklara yönelik çalışmalar yapılmıştır.*” (K1) ifadesiyle özgün bir perspektif sunmuştur. Bazı katılımcılar ise alanın afet ve toplumsal destek boyutuna odaklanmış, “*...afetlerde kütüphanenin destekleyici yönüyle birlikte ortaya çıkan boyutu vurgulamak isterdim.*” (K5) sözleriyle bu katkıyı dile getirmiştir. Teknoloji teması da yeni bir açılım olarak görülmekte, “*Sanal ortam ile somut kitapların bir araya getirildiği bir ortam yaratılabilir.*” (K6) ifadesi geleceğe dönük özgün katkı alanlarını göstermektedir.

4.7. Öneriler ve Geleceğe Yönelik Görüşler

Gelecekte Odaklanılması Gereken Araştırma Konuları

Tablo 19

Çocuk Kütüphaneleri Alanında Gelecekte Odaklanılması Gereken Araştırma Temaları

Tema	Frekans	Yüzde
Kapsayıcılık, dezavantajlı gruplar ve fırsat eşitliği	7	%23
Dijitalleşme, teknoloji	5	%17
Okuma kültürü, farklı kitap türleri	5	%17
Politika, bütçe çalışmaları	5	%17
Yaşam becerileri	3	%10
Mekân tasarımı ve fiziksel koşullar	2	%7
Kullanıcı memnuniyeti/beklentileri	2	%7
BBY ders programları	1	%3
Toplam	30	100

Tablo 19’a göre katılımcılar gelecekte çocuk kütüphaneleri alanında en çok kapsayıcılık ve dezavantajlı gruplar (f=7, %23), dijitalleşme ve teknoloji (f=5, %17). ile okuma kültürü ve farklı kitap türleri (f=5, %17) temalarına odaklanılması gerektiğini belirtmiştir. Bu durum, alanın hem toplumsal eşitlik boyutunu hem de dijital dönüşüm gerekliliğini aynı anda taşıdığını göstermektedir. Nitekim bir katılımcı “*Yerel iş birliklerini hayata geçiren pilot projeler, politika çalışmaları...*” yapılması gerektiğini vurgulamıştır (K2). Benzer biçimde teknoloji boyutuna dikkat çeken bir diğer katılımcı, “*Dijitalleşme, yapay zekâ ve teknolojiye ve bir o kadar da yaşama dair becerilere...*” odaklanılması gerektiğini ifade etmiştir (K3). Okuma kültürü ve bilişsel beceriler açısından ise “*Düşünme becerileri, sorgulayıcı okuma... odaklanılması gerektiğine inanıyorum*” ifadesi öne çıkmaktadır (K5). Ayrıca mekânın gelecekte de belirleyici olacağı, “*Mekân tasarımı üzerine daha fazla çalışma yapılmalıdır*” görüşüyle

desteklenmiştir (K6). Bu bulgular, çocuk kütüphanelerinin yalnızca koleksiyon temelli değil, aynı zamanda kapsayıcı, teknolojik ve pedagojik bir gelişim alanı olarak ele alındığını göstermektedir.

Akademik İşbirliklerinin Geliştirilmesine Yönelik Öneriler

Tablo 20

Akademik İş Birliklerinin Gelişmesi İçin Önerilen Temalar

Tema	Frekans	Yüzde
Akademik ağlar ve platformlar oluşturma	9	%53
İşbirliği yapılması ve mesleki kıskançlıkların aşılması	4	%23
Politika yapımcılarla ortak çalışma ve karar vericileri dahil etme	2	%12
Fon, destek ve maddi kaynak ihtiyacı	2	%12
Toplam	17	%100

Tablo 20'ye göre katılımcılar iş birliklerinin gelişmesi için en çok akademik ağların ve platformların kurulması gereğini vurgulamıştır (f=9, %53). Bu durum, çocuk kütüphaneleri alanında ortak üretimin sürdürülebilmesi için araştırmacıların birbirini tanıyabileceği ortamların artırılması gerektiğini göstermektedir. Nitekim bir katılımcı *“Bu alanda çok sayıda bilimsel toplantı düzenlenmeli, ağlar oluşturulmalı...”* diyerek bu ihtiyaca dikkat çekmiştir (K3). Bunun yanında mesleki kıskançlıkların aşılması ve iş birliği kültürünün güçlenmesi önemli bir engel olarak öne çıkmaktadır (f=4, %23). Katılımcılardan biri bu durumu açık biçimde *“Akademik dünya oldukça kıskanç ve bu konuya dair bunun aşılması gerek”* sözleriyle ifade etmiştir (K1). Öte yandan iş birliğinin politika yapımcılarla ve karar vericilerle yapılması gerektiği, *“...var olan politika evraklarında konunun nasıl ele alındığına bakılmalı, buna dair çalışmalara politikacılar, karar vericiler dahil edilmeli ve öneriler onlarla paylaşılarak iş birliği kurulmaya çalışılmalı”* cümleleriyle (K2) belirtilmiştir. Son olarak ortak üretimin sürdürülebilmesi için kaynak desteğinin gerekliliği de vurgulanmış, *“Fonlar ve destekler verilmeli”* ifadesi öne çıkmıştır (K9). Bulgular genel olarak çocuk kütüphaneleri alanında iş birliğinin gelişmesi için hem yapısal mekanizmaların hem de kültürel dönüşümün gerekli olduğunu ortaya koymaktadır.

Politika Yapıcılar-Akademi-Uygulayıcı Bağlantısı

Tablo 21

Paydaşlar Arası Bağa İlişkin Değerlendirme Temaları

Tema	Frekans	Yüzde
Görünürlük ihtiyacı	5	%31
Kopukluk tespiti	4	%25
Politika ve mevzuat geliştirme gerekliliği	3	%19
Yerel yönetimler	2	%12
Bütçe sorunları	2	%13
Toplam	16	%100

Tablo 21'e göre katılımcılar en sık biçimde politika yapımcılar, akademi ve uygulayıcılar arasındaki görünürlük sorunlarını ifade etmiştir (f=5, %31). Bir katılımcı bu sorunu, *“Akademisyenler genellikle kendi aralarında, benzer çalışmaları okuyup tartışarak konuyu geliştirmeye çalışmakta, ancak ürettikleri bilgiyi politika yapımcılar için görünür kılamamaktadırlar.”* şeklinde aktarmıştır

Konuya ilişkin tespitler yapan katılımcılara göre, paydaşlar arasındaki kopukluk çocuk kütüphaneleri alanında üretilen akademik bilginin sahaya aktarılmasını zorlaştırmakta ve sürdürülebilir gelişimi engellemektedir. Nitekim bir katılımcı bu kopukluğu doğrudan *“Akademi, politika yapımcılar ve uygulayıcılar birbirinden kopuk biçimde çalışıyor”* sözleriyle dile getirmiştir (K2). Benzer biçimde başka bir katılımcı da *“Bu alandaki iş birlikleri yeterli değildir”* diyerek mevcut yapının yetersizliğine dikkat çekmiştir (K3). Bulgular, yalnızca akademik üretimin değil, bu üretimin politika süreçlerine taşınmasının da kritik bir ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Genel olarak bulgular, çocuk kütüphaneleri alanında politika yapımcılar, akademi ve uygulayıcılar arasında daha bütüncül, sürdürülebilir ve etkili bir bağ kurulmasının gerekli olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada, çocuk kütüphaneleri alanına yakınsayan disiplinlerde çalışan akademisyenlerin çocuk kütüphanelerine ilişkin bilgi düzeyleri, kavramsallaştırmaları ve alana yönelik akademik yaklaşımları incelenmiştir. Literatürde erken çocukluk döneminin bireyin kişilik gelişimi, bilişsel ve sosyal becerilerinin temellenmesi açısından kritik bir yaşam evresi olduğu; bu dönemde sunulan nitelikli uyarıcı çevrelerin ve öğrenme ortamlarının ileriki yıllara belirleyici katkılar sağladığı vurgulanmaktadır (Arı, 2003; Kartal, 2007). Çocuk kütüphaneleri de bu bağlamda yalnızca kitap sunan kurumlar değil, çocukların bilgiye erişim hakkının somutlaştığı, eşitlikçi ve kapsayıcı öğrenme ortamları olarak tanımlanmaktadır (IFLA, 2018; Akkaya ve Odabaş, 2019). Bu çalışmanın bulguları da literatürdeki bu yaklaşımı destekler biçimde, akademisyenlerin çocuk kütüphanelerini “çocuğa göre tasarlanmış özel mekânlar”, “öğrenme ve gelişimi destekleyen merkezler” ve “sosyal etkileşim alanları” olarak kavramsallaştırdıklarını göstermektedir. Katılımcıların çocuk kütüphanelerini kamusal ve sosyal öğrenme ortamları olarak değerlendirmeleri, çocuk kütüphanelerinin hak temelli ve yaşam becerilerini destekleyen yapısına ilişkin uluslararası vurgularla örtüşmektedir.

Literatürde çocuk kütüphanelerinin çocukların bilişsel gelişimi, dil becerileri, erken okuryazarlık, bilgi okuryazarlığı ve okuma kültürü kazanımı üzerindeki etkilerine dair çok sayıda çalışma bulunmaktadır (Polat, 2018; Jensen ve diğerleri, 2012; Temiz, 2023). Bu çalışmada elde edilen bulgular da çocuk kütüphanelerinin özellikle sosyal-duygusal gelişim, aidiyet duygusu, bilişsel ve dil gelişimi ile okuma alışkanlığı bağlamında önemli görüldüğünü ortaya koymuştur. Dolayısıyla akademisyen görüşleri, literatürde çocuk kütüphanelerinin erken çocukluk dönemindeki çok yönlü katkılarına ilişkin yapılan değerlendirmelerle büyük ölçüde paralellik göstermektedir. Bununla birlikte katılımcıların fırsat eşitliği ve kapsayıcılık vurgusunu güçlü biçimde dile getirmeleri, çocuk kütüphanelerinin yalnızca pedagojik değil aynı zamanda toplumsal eşitlik ve hak temelli hizmetler açısından da merkezi bir rol üstlendiğini göstermektedir.

Literatürde çocuk kütüphanelerinin disiplinlerarası bir alan olduğu, sosyal hizmetten mimarlığa, çocuk gelişiminden psikolojiye kadar farklı uzmanlıkların katkısıyla zenginleştiği ifade edilmektedir (Arat ve Parlak, 2020; Fischer ve diğerleri, 2019). Bu çalışmada da akademisyenlerin farklı disiplinlerden geliyor olması ve çocuk kütüphanelerine okuma kültürü, mekân tasarımı, medya okuryazarlığı ve kapsayıcılık gibi temalar üzerinden yaklaşımları, alanın çok boyutlu yapısını doğrulamaktadır. Ancak bulgular yalnızca disiplin çeşitliliğini değil, aynı zamanda bu çeşitliliğin pratikte ortak üretime dönüşmekte zorlandığını da ortaya koymuştur. Katılımcılar çocuk kütüphanelerine yönelik akademik ilginin artmakla birlikte yetersiz kaldığını, disiplinlerarası iş birliklerinin çoğu zaman “paralel yürüyen fakat kesişemeyen” çalışmalar biçiminde ilerlediğini belirtmiştir. Bu durum, literatürde ifade edilen disiplinlerarası yakınsamanın teorik olarak güçlü olmasına karşın, uygulamada sürdürülebilir ortak üretim mekanizmalarının henüz yeterince gelişmediğini ve çalışılması gerektiğini göstermektedir.

Çalışmanın dikkat çekici bulgularından biri, akademisyenlerin çocuk kütüphanelerine dair bilgi kaynaklarının yalnızca akademik yayınlarla sınırlı olmayıp kişisel deneyimler, ebeveynlik süreci, yurt dışı gözlemleri ve uygulamalı dersler gibi bağlamlardan da beslendiğidir. Bu durum, çocuk kütüphanelerinin akademik ilgi kadar gündelik yaşam deneyimleriyle de farkındalık yaratan bir alan olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte katılımcıların önemli bir kısmı, çocuk kütüphanelerinin teknik boyutları ve uygulama süreçleri açısından kendilerini yeterli görmediklerini ifade etmiştir. Literatürde çocuk kütüphanelerinin çocuğa görelilik, erken müdahale ve bilgi okuryazarlığı gibi uzmanlık gerektiren kavramları kapsadığı vurgulanırken (Temiz, 2023; Akkaya ve Odabaş, 2019), bu çalışmada akademisyenlerin bilgi düzeylerine dair eksiklik hissetmeleri, alanın daha fazla ortak çalışma ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Katılımcıların akademik üretimlerde en çok kapsayıcılık, dezavantajlı gruplar ve fırsat eşitliği temalarına odaklanmaları, çocuk kütüphanelerinin toplumsal boyutunun Türkiye bağlamında giderek daha belirginleştiğini göstermektedir. Ayrıca geleceğe yönelik olarak dijitalleşme, yapay zekâ, okuma kültürü gibi temaların öne çıkması, literatürde çocuk kütüphanelerinin yalnızca geleneksel okuma ortamları değil, aynı zamanda dijital dönüşüm ve yeni okuryazarlık türleri açısından da kritik kurumlar haline geldiğine işaret etmektedir. Bu yönüyle çalışma, çocuk kütüphanelerinin gelecekte hem eğitim hem teknolojik hem de sosyal politika anlamında gelişeceğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak bu araştırma, literatürde çocuk kütüphanelerinin erken çocukluk dönemine katkılarına dair yapılan vurguları akademisyen bakış açısından incelemiş; çocuk kütüphanelerinin öğrenme, gelişim,

sosyal katılım ve hak temelli hizmetler açısından merkezi rolünü bir kez daha göstermiştir. Bununla birlikte çalışma, farklı alanlardan akademisyenlerin çocuk kütüphanelerini genel olarak olumlu biçimde kavramsallaştırmalarına rağmen, bilgi düzeyi, teknik uzmanlık, sürdürülebilir iş birliği ve uygulamaya aktarım konularında önemli boşluklar bulunduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda çocuk kütüphaneleri alanında ortak akademik ağların kurulması, disiplinlerarası üretimin güçlendirilmesi, politika yapıcılarla daha güçlü bağlar kurulması ve uygulama temelli çalışmaların artırılması gerekmektedir. Çalışmanın, çocuk kütüphaneleri alanında akademisyen rollerinin, bilgi düzeylerinin ve disiplinlerarası yakınsamanın daha derinlemesine anlaşılmasına katkı sunarak literatürde belirtilen boşluğu doldurmaya yönelik özgün bir adım niteliği taşıyacağına inanılmaktadır.

5. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada çocuk kütüphanelerinin erken çocukluk dönemiyle ilişkisi ve bu ilişkinin farklı disiplinlerden akademisyenler tarafından nasıl kavramsallaştırıldığı derinlemesine incelenmiştir. Literatürde erken çocukluk döneminin bireyin kişilik gelişimi, bilişsel ve sosyal becerileri açısından yaşamın en kritik evrelerinden biri olduğu vurgulanmakta; çocuk kütüphanelerinin ise bu dönemde bilgiye erişim, öğrenme ve yaşam becerileri kazandırma açısından önemli kamusal merkezler olduğu belirtilmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular, bu kuramsal çerçevenin akademisyen görüşlerinde büyük ölçüde karşılık bulunduğunu göstermektedir.

Görüşmeler sonucunda akademisyenlerin çocuk kütüphanelerini yalnızca kitap ödünç veren kurumlar olarak değil; çocuğa göre tasarlanmış, sosyal öğrenmeyi sağlayan, gelişimi destekleyen ve fırsat eşitliği sunan yaşam merkezleri olarak tanımladıkları görülmüştür. Bu bulgu, literatürde çocuk kütüphanelerinin hak temelli ve kapsayıcı öğrenme ortamları olarak ele alınmasıyla örtüşmektedir. Katılımcıların özellikle sosyal-duygusal gelişim, aidiyet duygusu, bilişsel ve dil gelişimi, okuma kültürü ve bilgiye erişim hakkı gibi temalara yoğunlaşması, çocuk kütüphanelerinin çok boyutlu işlevlerinin akademik anlamda güçlü biçimde kabul edildiğini ortaya koymaktadır.

Araştırma aynı zamanda çocuk kütüphanelerinin disiplinlerarası niteliğini açık biçimde göstermiştir. Akademisyenlerin okul öncesi eğitim, çocuk gelişimi, psikoloji, mimarlık, iletişim ve özel eğitim gibi farklı alanlardan konuya yaklaşımları; çocuk kütüphanelerinin yalnızca bilgi ve belge yönetimi çerçevesinde değil, eğitim, mekânsal, toplumsal ve kültürel boyutlarıyla ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu durum literatürde vurgulanan alan yakınsamalarıyla paralellik göstermektedir.

Bununla birlikte bulgular, akademisyenlerin çocuk kütüphaneleri konusundaki bilgi düzeylerini çoğunlukla “kısmen yeterli” olarak değerlendirdiklerini ve özellikle teknik süreçler, uygulama boyutu ve sürdürülebilir hizmet modelleri konusunda eksiklik hissettiklerini göstermektedir. Katılımcıların önemli bir kısmı disiplinlerarası iş birliğine açık olduklarını ifade etmekle birlikte, bu iş birliğinin pratikte yeterince kurulamadığını vurgulamıştır. Bu durum, literatürde belirtilen disiplin çeşitliliğinin henüz güçlü bir ortak üretim kültürüne dönüşemediğine işaret etmektedir.

Sonuç olarak bu araştırma, çocuk kütüphanelerinin erken çocukluk dönemindeki kritik rolünün akademisyenler tarafından genel olarak kabul edildiğini; ancak farklı disiplinlerin konuya dair bilgi, tanım ve rol algılarının çeşitlilik gösterdiğini ortaya koymuştur. Çocuk kütüphaneleri alanında disiplinlerarası ilginin artmasına rağmen, ortak kuramsal dilin güçlendirilmesi, uygulama temelli akademik üretimlerin artırılması ve sürdürülebilir iş birliği mekanizmalarının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu sonuca göre araştırma çerçevesinde şu öneriler sunulabilir:

1. Çocuk kütüphaneleri alanında çalışmak isteyen farklı disiplinlerden akademisyenlerin, konuya başlamadan önce çocuk kütüphanelerinin hak temelli yapısı, çocuğa görelik ilkesi ve erken çocukluk dönemiyle ilişkisi konusunda “ortak bir kavramsal çerçeve” edinmeleri önerilmektedir.
2. Disiplinlerarası ilginin güçlü biçimde var olmasına rağmen iş birliğinin pratikte sınırlı kaldığı dikkate alındığında, üniversiteler arası ortak projeler, çalıştaylar ve akademik platformlar aracılığıyla sürdürülebilir iş birliği ağlarının kurulması önerilmektedir.
3. Çocuk kütüphanelerine dair akademik üretimlerin yalnızca kuramsal düzeyde kalmaması; uygulamaya dönük ve hizmet modellerini geliştirmeye yönelik araştırmalarla desteklenmesi önerilmektedir.

4. Çocuk kütüphaneleri hakkında çalışma yapmak isteyen araştırmacıların, farklı disiplinlerden akademisyenlerin konuya bakış açılarını karşılaştırmalı biçimde ele alarak disipline göre oluşacak farkları görünür kılan analizler yürütmeleri önerilmektedir.
5. Akademisyenlerin bilgi düzeylerinde özellikle teknik süreçler (koleksiyon geliştirme, kataloglama, dijital hizmetler) konusunda eksiklik hissettikleri göz önünde bulundurularak, çocuk kütüphanelerine yönelik hizmet içi eğitimler ve akademik destek programları geliştirilmesi önerilmektedir.
6. Çocuk kütüphanelerinin sosyal-duygusal gelişim, aidiyet ve kapsayıcılık boyutlarının güçlü biçimde vurgulandığı dikkate alınarak, özellikle dezavantajlı gruplar, özel gereksinimli çocuklar ve afet durumlarında çocuk kütüphanelerinin rolünü ele alan çalışmaların artırılması önerilmektedir.
7. Dijitalleşme, yapay zekâ, medya okuryazarlığı ve diğer okuryazarlık becerilerinin çocuk kütüphaneleriyle ilişkisi geleceğin önemli araştırma alanları arasında görüldüğünden, bu temalara yönelik disiplinlerarası araştırmaların desteklenmesi önerilmektedir.
8. Mimarlık ve tasarım alanından katkılarının önemli olduğu dikkate alınarak, çocuk kütüphanelerinin mekânsal tasarım, erişilebilirlik ve kullanıcı deneyimi boyutlarını ele alan araştırmaların çoğaltılması önerilmektedir.
9. Çocuk kütüphaneleri alanında ortak bir akademik dil oluşturulabilmesi için BBY alanı ile çocuk gelişimi, eğitim bilimleri ve psikoloji gibi alanlar arasında kuramsal yakınlaşmayı güçlendirecek yayınların/projelerin artırılması önerilmektedir.
10. Türkiye’de çocuk kütüphanelerine yönelik akademik ilginin artmasına rağmen yeterli düzeye ulaşmadığı bulgusundan hareketle, bu alanın lisansüstü tezler, araştırma fonları ve ulusal politika belgeleriyle daha fazla desteklenmesi önerilmektedir.

Teşekkür

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesi sürecinde, farklı disiplinlerden değerli akademisyenlerle görüşmeler yapılmış ve onların katkıları araştırmanın şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. Görüşmelere zaman ayırarak bilgi ve deneyimlerini paylaşan tüm katılımcılara, emekleri ve destekleri için içtenlikle teşekkür ederim. Katkıları, çocuk kütüphaneleri alanına ilişkin disiplinlerarası bakış açısının ortaya konulmasında büyük önem taşımıştır.

Etik Standartlar ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: Yazarlar herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Etik Kurul İzni: Çalışma kapsamında etik kurul izni Bartın Üniversitesi Etik Komisyonu’nun 08.10.2025 tarih ve 18 numaralı toplantısında alınmıştır.

Yazar Katkı Beyanı: Yazarlar çalışmanın kaynak ve malzeme sağlanması, veri toplama ve işleme, analiz ve yorum, literatür taraması ve metin yazımı süreçlerinin Nihan Temiz tarafından gerçekleştirildiğini; diğer tüm süreçlere ise eşit oranda katkıda bulunduklarını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yoktur

Yapay Zekâ Kullanımı: Yazarlar, çalışmada herhangi bir yapay zekâ aracının kullanılmadığını beyan etmiştir.

Compliance with Ethical Standards

Conflict of Interest: The authors declare that there is no conflict of interest.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval for the study was obtained from the Ethics Commission of Bartın University at its meeting dated October 8, 2025, and numbered 18.

Author Contributions: The authors declare that the processes of resource and material provision, data collection and processing, analysis and interpretation, literature review, and manuscript writing were carried out by Nihan Temiz, while they contributed equally to all other stages of the study.

Financial Support: None.

Use of Artificial Intelligence: The authors declare that no artificial intelligence tools were used in the preparation of this study.

Kaynakça

- Akkaya, M. A. ve Odabaş, H. (2019). Kütüphane deneyiminin beşiği olarak çocuk kütüphaneleri. *Bilgi merkezleri: Kütüphaneler–arşivler–müzeler* içinde (ss. 82–125). Hiperyayın.
- Akyüz, E. (2022). Okuma kültürü, üniversite ve çocuk kütüphanesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (31), 164-173. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1220508>
- Al Hamed, B. M. (2022). Design plan for children's library and edutainment center. *Civil Engineering and Architecture*, 10(3A), 77-85. <https://doi.org/10.13189/cea.2022.101310>
- Altunbay, M. ve Uslu Üstten, A. (2020). Okuma kültürünün bir göstergesi olarak kitaplık ve kütüphane kullanımı üzerine bir araştırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(3), 916-930. <https://doi.org/10.16916/aded.746742>
- Arat, Y. ve Parlak, S. (2020). Ergonomik açıdan mekân deneyimi/ arkitektöniği: Karabük Bebek Kütüphanesi ve Ankara Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi örneği. *Ergonomi*, 3(3), 138-155. <https://doi.org/10.33439/ergonomi.651088>
- Arı, M. (2003). Türkiye’de erken çocukluk dönemi ve kalitenin önemi. Müzeyyen Sevinç (Ed.), *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar* içinde (ss. 31-35). Morpa Yayınları.
- Aydın-Günbatır, S. (2019). Olgu bilim (fenomenolojik araştırma) yöntemi. *Eğitimde araştırma yöntemleri* içinde (ss. 292-315). Pegem Akademi.
- Aydoğdu, H. (2020). Okuma alışkanlığı ve okul kütüphanelerinin bireysel gelişime etkisi üzerine bir değerlendirme. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(225), 201-226. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/52526/690672>
- Beşir, H. (2020). *Bebek kütüphanesinde verilen duyuşal deneyimler eğitim programının bebeklerin gelişim alanlarına ve duyu gelişimine etkisinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Karabük Üniversitesi.
- Bon, I., Cranfield, A. & Latimer, K. (2012). *Designing Library Space for Children*. De Gruyter Saur. <https://doi.org/10.1515/9783110232172>
- Bonet Peitx, I. (2017). Innovative architecture for the contemporary library. *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, (38), 1-16. <https://pdfs.semanticscholar.org/c0d5/203252ad9a727b46c73d1ec8b24b46ff5a6d.pdf>
- Cevher, N. (2015). *Ankaradaki halk kütüphanesi çocuk bölümlerinin çocukların okuma alışkanlığındaki rolü* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Creswell, J. W. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. Siyasal Kitabevi.
- Damanik, R. Z. ve Aulia, D. N. (2024). Children's library with behavioural architecture approach in Medan City. *Jurnal Kajian dan Penelitian Umum*, 2(5), 01-17. <https://doi.org/10.47861/jkpu-nalanda.v2i5.1285>
- Delice Güller, E. ve Bilbay, P. (2016). Kütüphane yapılarında okul öncesi çocuklara yönelik interaktif mekanların irdelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 30(3), 398-414. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tk/issue/48653/618590>
- Dere Çiftçi, H. (2021). Kütüphanelerde çocuklarını desteklemeye yönelik aile eğitiminin incelenmesi: Kütüphaneciler ve annelerin uygulamalar hakkındaki görüşleri. *Bilgi Dünyası*, 22(1), 31-64. <https://doi.org/10.15612/BD.2021.551>
- Fardi, S., Fazeli, N. and Seddigh, M. (2019). Designing a library for children considering their needs and interests in the City Of Qom, Iran. *Specialty Journal Of Architecture And Construction*, 5(4-2019), 59-68. <https://sciarena.com/article/designing-a-library-for-children-considering-their-needs-and-interests-in-the-city-of-qom-iran>

- Fischer, R. L., Richter, F. G. C., Anthony, E., Lalach, N. ve Coulton, C. (2019). Leveraging administrative data to better serve children and families. *Public Administration Review*, 79(5), 675-683. <https://doi.org/10.1111/puar.13047>
- Gönen, M., Temiz, N. ve Akbaş, S. (2015). Erken çocukluk döneminde çocuk kütüphanelerinin rolü ve önemi: Bir kütüphane programı örneği. *Milli Eğitim Dergisi*, 45(208), 76-89. <https://dergipark.org.tr/en/pub/milliegitim/issue/36142/406088>
- Güneş, S. (2021). *Çocuk kütüphanelerinde okul öncesi dönem için hizmet modeli* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Hakkoymaz, S. ve Tanju Aslışen, E. H. (2022). Resimli çocuk kitaplarında yer verilen oyun ve oyuncaklara ilişkin bir inceleme: Gaziantep Çocuk Kütüphanesi Örneği. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(235), 2465-2486. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.887405>
- IFLA (2004). Guidelines for Children's Library Services. <https://repository.ifla.org/handle/123456789/169>
- IFLA (2018). Guidelines For Library Services To Children Aged 0-18/Revised. <https://repository.ifla.org/rest/api/core/bitstreams/362d7ec8-c94c-4922-a7fc-d202d9eed5bb/content>
- Işıkoğlu Erdoğan, N. (2016). Erken çocukluk döneminde kütüphane ve dil gelişimi. A. Kakırman Yıldız (Ed.), *VIII. Eğitim Araştırmaları Kongresi Tam Metin Kongre Kitabı* içinde (ss. 1896–1905). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları.
- Jensen, C. N., Burleson, W., & Sadauskas, J. (2012). Fostering early literacy skills in children's libraries: Opportunities for embodied cognition and tangible technologies. In *Proceedings of the 11th International Conference on Interaction Design and Children (IDC '12)* (pp. 50–59). ACM. <https://doi.org/10.1145/2307096.2307103>
- Jeong, N. Y. and Lee, J. Y. (2015). A study on the use of the children's library-focusing on the Miracle'Library of Chung, Guyon. *Journal of the Architectural Institute of Korea Planning & Design*, 31(6), 111-119. https://doi.org/10.5659/JAIK_PD.2015.31.6.111
- Kaeding, J. (2014). Increasing access to public libraries for children with special needs and their families. *The Australian Library Journal*, 63(4), 320–324. <https://doi.org/10.1080/00049670.2014.951167>
- Kakırman Yıldız, A. (2015). Türkiye’de okuma alışkanlığı kültürü için okul öncesi eğitim kurumlarında anaokulu kütüphanelerinin gerekliliği. *Milli Eğitim Dergisi*, 44, 91-106. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/441342>
- Kakırman Yıldız, A. (2023). Çocuk yoksulluğu ile mücadelede erken müdahale merkezi olarak çocuk kütüphanelerinin önemi. *Çocuk ve Medeniyet*, 8(14), 53-84. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cm/issue/83294/1442291>
- Kartal, H. (2007). Erken çocukluk eğitimi programlarından Anne-Çocuk Eğitim Programı’nın altı yaş grubundaki çocukların bilişsel gelişimlerine etkisi. *İlköğretim Online*, 6(2), 234-248. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ilkonline/issue/8604/107171>
- Kartal, H. , Güner, F. , Çelik, C. , Soyuçok, M. ve Beşer, R. (2019). İlkokul ikinci sınıf öğrencilerinin okuma tercihleri ve kütüphanelerden beklentileri üzerine nitel bir inceleme. *Türk Kütüphaneciliği* , 33(4), 267-281. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tk/article/597718>
- Katracı, M. ve Yetgin, A. (2019). Ebeveynlerin, çocukların okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları ile çocuk kütüphanesine yönelik görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 8(3), 1817-1839. <https://dergipark.org.tr/en/pub/teke/issue/49273/629336>
- Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü-KYGM (2026). Bebek ve Çocuk Kütüphaneleri. <https://kygm.ktb.gov.tr/TR-308336/bebek-ve-cocukkutuphaneleri.html>
- Lopez, M. D. (1976). Childrens libraries: Nineteen century american origins. *The Journal of Library History* (1974-1987), 11(4), 316-342.

- https://www.jstor.org/stable/pdf/25540702.pdf?refreqid=fastly-default%3Aa03d0714932857a084b778466d1f6b86&ab_segments=&initiator=&acceptTC=1
- MacLean, J. (2008). Library preschool storytimes: Developing early literacy skills in children. *Library Preschool Storytimes*, 1-13. <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=7d13dd940b689593ddeac7dc35c7fa0e7e0c7204>
- Mann, M., Silver, E. J. ve Stein, R. E. (2021). Kindergarten children's academic skills: Association with public library use, shared book reading and poverty. *Reading Psychology*, 42(6), 606-624. <https://doi.org/10.1080/02702711.2021.1888361>
- Peters, M. C. (2017). Personal Digital Archiving in Public Libraries: A Critical Realist Approach. State University of New York at Albany. <https://www.proquest.com/docview/1900993591?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true&sourcetype=Dissertations%20&%20Theses>
- Pew Research Center. (2013). The Role Of Libraries in Peoples' Lives And Communities. <https://www.pewresearch.org/internet/2013/01/22/part-1-the-role-of-libraries-in-peoples-lives-and-communities/>
- Polat, C. (2018). Dijital yerlilere bilgi becerilerinin kazandırılmasında çocuk kütüphaneleri. A. Kakırman Yıldız (Ed.), *1. Uluslararası Çocuk Kütüphaneleri Sempozyumu* içinde (ss. 152-162). Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Polat, C. (2019). Çocuk kütüphanelerinde bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması. A. Kakırman Yıldız (Ed.), *Dünyanın İyiliği İçin Çocuk Kütüphaneleri* içinde. Hiperyayın.
- Polat, E. (2021). *Çocuk gelişimi ve toplumsallaşma alanları olarak mahalle oyun parkları: İstanbul örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Raghothaman, M. (2017). *Regular programming over data streams* [Doctoral Dissertation]. University of Pennsylvania.
- Rankin, C., Polat, C., Eroğlu, E. B., Çuhadar, S., Kavak, A., & Tan, B. (2020). IFLA 0-18 yaş grubundaki çocuklar için kütüphane hizmetleri rehberi (2. baskı; C. Rankin, Ed.). International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). <https://repository.ifla.org/handle/20.500.14598/253>
- Santrock, J. W. (2015). *Yaşam boyu gelişim: Gelişim psikolojisi*. Nobel Yayınları.
- Sapmaz, S., Güner, B. ve Kural, B. (2022). Bir geliştiren bakım uygulaması: Oyuncak kütüphanesi: Kesitsel bir çalışma. *Türkiye Klinikleri Pediatri*, 31(1). <https://doi.org/10.5336/pediatr.2020-79044>
- Sarı, T. (2019). *Çocuk kütüphanelerinde yer alan çocuk kitaplarının çocuk hakları açısından incelenmesi: Ankara ili örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Savira, A. and Abdullah, M. A. F. (2024). The role of libraries in increasing early childhood interest in reading in the tangerang regency area. *Siber Journal of Advanced Multidisciplinary*, 2(1), 137-144. <https://doi.org/10.38035/sjam>
- Taşkın, Z. (2022). Bilgi ve Belge Yönetimi Nedir? <https://sarkac.org/2022/06/bilgi-ve-belge-yonetimi-nedir/>
- Tek, S. (2019). Bir çocuğun neden kütüphanesi olmalı? Okul öncesi çocukların gelişimsel desteklenmesi açısından çocuk kütüphaneleri. A. Kakırman Yıldız (Ed.), *2. Uluslararası Çocuk Kütüphaneleri Sempozyumu Özet Kitabı* içinde (ss. 62). Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Tek, S. ve Okutan, N. Ş. (2018). Multidisipliner bakış açısıyla hastane ortamında çocuk kütüphanesi: İşlevler, gereksinimler, hedefler, rol ve sorumluluklar. A. Kakırman Yıldız (Ed.), *1. Uluslararası Çocuk Kütüphaneleri Sempozyumu* içinde (ss. 464-469). Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Temiz, N. ve Yılmaz, B. (2023). Çocuk kütüphanelerinde yaşam becerileri geliştirmek: Bir kütüphane programı modeli. *Türk Kütüphaneciliği*, 37 (1), 51 - 73. <https://doi.org/10.24146/tk.1180204>

- Temiz, N. ve Yılmaz, B. (2024). Çocuk kütüphanelerinde yaşam becerilerini geliştirme programının çocukların yaşam becerileri üzerindeki etkilerinin incelenmesi. *Bilgi Dünyası*, 25(1), 1-31. <https://doi.org/10.15612/BD.2024.733>
- Temiz, N. (2023). *Çocuk kütüphanelerinde yaşam becerilerinin geliştirilmesi: Bir kütüphane programı önerisi*. [Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Thomson, V. (2004). Children's rights in the library. *School Libraries in Canada*, 24(4), 38. <http://accessola2.com/SLIC-Site/slic/244childrensrights.html>
- Türkben, T. (2019). Çocuk kütüphanelerinin okuma alışkanlığı üzerindeki etkilerinin öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, (77), 363-388. <https://acikerisim.aksaray.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12451/7471/turkben-tuncay-2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- UNICEF (2026). Convention On The Rights Of The Child. <https://www.unicef.org/child-rights-convention/convention-text>
- United Nations. (1990). Convention on the Rights of the Child. <https://www.un.org/en/global-issues/children>
- Yalman, F. (2020). *Kütüphanede verilen 'Kitapların Eğlenceli Dünyası' eğitim programının çocukların erken okuryazarlık becerilerine etkisinin incelenmesi* [Doktora Tezi]. Karabük Üniversitesi.
- Yavuz Öden, H. (2021). Çocuk kütüphanesi iç mekân tasarımında çok fonksiyonlu mobilyaların kullanımı. *Online Journal of Art and Design*, 9(3), 92-103. <https://adjournal.net/articles/93/938.pdf>
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (13. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, A. (2008). Okulöncesi çocuklara yönelik kütüphane hizmetlerinin önemi ve başarılı bir kütüphane örneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 22(2), 169-186. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tk/issue/48934/624227>
- Yılmaz, A., Kaptan, N. ve Ulusoy Ünlü, A. (2021). Ankara'daki halk kütüphanesi çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin bina, güvenlik donanımı ve malzeme niteliklerinin incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 35 (3), 410-435. <https://doi.org/10.24146/tk.931520>
- Yılmaz, B. ve Ekici, S. (2011). Çocuk kütüphanesi hizmetleri için ilkeler. *Türk Kütüphaneciliği*, 25(4), 545-552. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tk/article/622428>
- Yılmaz, E. (2019). Çocuk kütüphanelerinde yönetim ve organizasyon. (A. Kakırman Yıldız (Ed.), *Dünyanın İyiliği İçin Çocuk Kütüphaneleri* içinde (ss. 174-212). Hiper Yayın.

EK-1 Görüşme Formu**A. Katılımcıya İlişkin Bilgiler (Demografik ve Akademik Bilgiler)**

1. Akademik unvanınız nedir?
2. Hangi akademik alanda çalışıyorsunuz? (örn. çocuk gelişimi, okul öncesi eğitimi, çocuk edebiyatı...)
3. Görev yaptığınız kurum hakkında bilgi verir misiniz?
4. Çocuk kütüphaneleri ya da çocuk ve kütüphane ilişkisi konularında akademik üretiminiz oldu mu? Kısaca söz eder misiniz?
5. Bu alandaki ilk çalışmanız ne zaman ve hangi bağlamda ortaya çıktı?

B. Bilgi Düzeyi ve Kaynaklar

6. Çocuk kütüphanelerine dair bilgilerinizi hangi kaynaklardan edindiniz?
7. Bu alandaki bilgilerinizi yeterli buluyor musunuz? Eksik gördüğünüz yönler nelerdir?

C. Farkındalık ve Kavramsallaştırma

8. Sizce çocuk kütüphaneleri nedir? Bu kavramı nasıl tanımlarsınız?
9. Sizce çocuk kütüphanelerinin çocuk gelişimi açısından önemi nedir?
10. Çocuk kütüphanelerinin temel işlevleri nelerdir? Hangi yönleri sizin için daha öne çıkmaktadır?
11. Çocuk kütüphanelerini kamusal bir alan, sosyal öğrenme ortamı ya da kültürel bir merkez olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?

D. Eğilimler, Güçlü Yönler ve Eksiklikler

- 12.. Türkiye’de çocuk kütüphanelerine yönelik akademik ilgiyi nasıl değerlendiriyorsunuz
13. Bu alandaki akademik üretimlerin güçlü yönleri sizce nelerdir?
14. Sizce bu alanda hangi akademik boşluklar veya eksiklikler mevcuttur?

E. Kuramsal, Pedagojik ve Disiplinler Arası Yaklaşımlar

15. Çocuk kütüphaneleriyle ilgili çalışmalarınızda başvurduğunuz teorik ya da pedagojik çerçeveler nelerdir?
16. Bu alana yaklaşımınızda kendi disiplininizin etkisini nasıl görüyorsunuz?
17. Disiplinler arası çalışmalara açık olduğunuzu düşünüyor musunuz? Yanıtınız evet ise örnek verebilir misiniz?

F. Akademik Üretimlerdeki Tematik Odaklar

18. Çocuk kütüphaneleriyle ilgili çalışmalarınızda hangi temalara odaklandınız?
19. Sizce bu temalardan hangileri alanda daha çok çalışılmalı? Neden?
20. Kendi çalışmalarınızda vurgulamak istediğiniz özgün katkılar nelerdir?

G. Öneriler ve Geleceğe Yönelik Görüşler

21. Çocuk kütüphaneleri alanında gelecekte hangi araştırma konularına odaklanılması gerektiğini düşünüyorsunuz?
22. Bu alandaki akademik iş birliklerinin gelişmesi için neler yapılabilir?
23. Çocuk kütüphaneleri konusunda politika yapıcılar, akademi ve uygulayıcılar arasındaki bağlantıyı nasıl değerlendirirsiniz? Sizce nasıl bir bağ kurulmalıdır?